ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№67 (22.725) ● 2014 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 9, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● Дыгъуасэ

КъэкІуэнум фІыкІэ ухуэзыгъаплъэ щІалэгъуалэ ди мащІэкъым

КъБР-м и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэ КІуэкІуэ Юрий дыгъуасэ яхуэзащ республикэм и жылагъуэ гъащІэм ещхькІэ зыужьынырэ экономикэмкІэ, финансэмкІэ и министрхэу Емуз Нинэ, Къумахуэ Мухьэдин, АфІэунэ Аслъэн, Мусуков Алий, КІэрэф Мурат, КъБР-м и Парламентым ЩІалэгъуалэ Іуэхуэхэмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэхэмкіэ и комитетым и унафэщІ Хъэщхъуэжь Татьянэ сымэ.

- КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ис щІалэгъуалэр, я бжыгъэкІэ къапщтэмэ, псори зэхэту республикэм щыпсэуэм я Іыхьэ щанэ мэхъу, - жиІащ КІуэкІуэ Юрий. - Ди гуапэ зэрыхъунщи, абыхэм куэду яхэтщ зэчиифІэхэр, къэкІуэнум фІыкІэ ухуэзыгъаплъэхэр. ЩІалэгъуалэм зэхуэдэу Іэмал яІэн хуэйщ фІагъ лъагэ эиІэ щІэныгъэ зрагъэгъуэтымкІэ, абы и лъэныкъуэкІи республикэ унафэщІхэм ди къалэнщ апхуэдэ щытыкІэхэр абыхэм къахуэзгъэпэщыну. Гулъытэ зыхуэщІыпхъэхэм ящыщщ щІалэгъуалэр Іэнатіэкіэ кьызэрэпэщыныр. Іуэхуншэу уэрамым дэтхэрщ щІэпхъаджагъэхэм хэша хъури, наркотикым, фадэм, нэгъуэщІ мыхъумыщІагъэхэми дахьэхэри. КьищынэмыщІауэ, дызытегушхьэхьи хуей Іуэхугъуэ нэхъыщхьэу кьызэлъытэ щІалэгъуалэ куэд республикэм зэрикІыр. Нобэ ди ныбжьыщІэ куэдым уащрихьэлІэныщ къэралым и сыт хуэдэ щІыналъэми. Абыи и щхьэусыгъуэр ди щІыпэм Іэнатіэ зэрыщамыгъэтырщ. Зэман гъунэгъум къриубыдэу дэ дыхущІэкъуныщ а Іуэхум хэкІыпІэхэр кьызэрыхуэдгъэтыныным, ди мурадщ Іуэхущ Іапіэ зэхуэмыддэхэр кьызэІутхыну.

КъБР-м и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэ КІуэкІуэ Юрий дыгъуасэ яхуэзащ республикэм и жылагъуэ гъащІэм ещхькІэ зыужьынырэ экономикэмкІэ, спортымкІэ, экономикэ зыужьынырэмкІэ, финансэмкІэ и министрхэу Емуз Нинэ, Къумахуэ Мухьэдин, АфІэунэ Аслъэн, Мусуков Алий, КІэрэф Мурат, КъБР-м и Парламентым ЩІалэгъуалэ Іуэхуэхэмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэхэмкіэ и комитетым и унафэщІ Хъэщхъуэжь Татьянэ сымэ.

Адэкіэ республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэр кьытеувыІащ республикэм щыІэ щІалагъуалэ зэгухьэныгъэхэм, КъБР-м и Парламентым и деж щыІэ ЩІалэгъуалэ палатэм, ЩІалэгъуалэ правительствэм я лэжьыгъэхэр зыхуэдэм.

- Республикэм и Парламентым и ЩІалэгъуалэ палатэм лэжьыгъэ щхьэпэхэр зэрызэфІигъэкІым дыщыгъуаззщ, - жиІащ КІуэкІуэ Юрий. - Абы и щІэр фІыкІэ щыІуар ди республикэм и закъуэкъым, атІэ иригъэкІуэкІ Іуэхуэхэмкіэ Урысеймки кьыщащІащ. ЩІалэгъуалэ Правительствэм и гугъу пщІымэ, абы и лэжьыгъэм зыкІи арэзы укъищІыркъым. Іуэху пыухыкІа гуэри зэфІагъэкІакъым. Апхуэдэу фІэкІа ар мыльэкъэнумэ, зэхуэщІыжьпхъэу кьызолъытэ. КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхуэхэмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмкіэ, экономикэ зыужьынырэмкіэ, финансэмкіэ и министрэу Емуз Нинэ, Къумахуэ Мухьэдин, АфІэунэ Аслъэн, Мусуков Алий, КІэрэф Мурат, КъБР-м и Парламентым ЩІалэгъуалэ Іуэхуэхэмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэхэмкіэ и комитетым и унафэщІ Хъэщхъуэжь Татьянэ сымэ.

- Іэ дыхуейщ фэ республикэм и политикэ, жылагъуэ гъащІэм жьыдэхэри, фыхэтыну, - жиІащ республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэм. - НэгъуэщІхэм ящІэнум фежьэу фыщысын хуейкъым, атІэ Іуэху щхьэхуэхэм теухуа фи гупсысэхэр, еплъыкІэхэр утыку кьыхэрифхьэнум фыхущІэкъу. Къэрал программэхэм я нэхъыбэр зыхуэунэтІар щІалэгъуалэр дэІыгъыныр, абыхэм я зэфІэкІым хэгъэхъуэныр. Абы и лъэныкъуэкІэ дэ тхуэфІэкІымкІэ дэІэпыкъуэгъу дыфхуэхъунущ, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ республикэм, къэралым я къэкІуэнур зэлъытыжар щІалэгъуалэрщ.

Адэкіэ зэІущІэм къырихьэлІа щІалэгъуалэм я Іуэху епльыкІэхэр утыку кърахьащ. Апхуэдэу КъБР-м и Парламентым и ЩІалэгъуалэ палатэм и унафэщІ Джаппуев Мусса кьыхилъхьащ ныбжьыщІэхэм я зэфІэкІыр щагъэнэІуэн, абы зыщрагъэужьын площадкэхэр Іэмал имыІэу кьызэгъэпэщыпхъэу зэрыщытыр.

«ЩІэблэщІэ гвардие» щІыналъэ кьудамэм и унафэщІ Назрэн Бесльэн тепсэлъыхьащ езыр зыхэт ЩІалэгъуалэ палатэм зэфІигъэкІ Іуэхуэхэм, кьыхигъэщащ законхэр зэхэлъхьэным теухуауэ екІуэкІа федеральнэ зэпеуэм бжьыпэр кьызэрыщахьар. Назрэным и къапсэлъэныгъэм кьыхэщащ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я Іэзэгъэуіу совет кьызэгъэпэщыпхъэу. Абы зэрыжиІэмкІэ, нэхъыжьхэмрэ нэхъыщІэхэмрэ лэжьыгъэ и пІалъэкІэ зэхъуэжьнымкІэ, Іуэхум хэзыщІыкІкэр щІалэгъуалэм чэнджащІэ дэгугъэшэнымкІэ ар зэкІыпІэфІт.

Студентхэм нэхъыбэу къатехьэлъэ Іуэхущ, зытепсэлъыхьар Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым и студсоветым и унафэщІ Боттаев Жамал. «ЕджапІэм щІэсхэм я нэхъыбэр кьызідикІыр къуажэхэрщ, - жиІащ абы. - Адэ-анэ куэдым кьатохьэлъэ я бынхэм ират гъуэгуцІэр. Абы кьыхэкІыу щІыпІэ администрацхэм я деж Іуэхум зэкІыпІэ гуэр кьыщыхуэгъуэтыпхъэщ. Псальэм папщІэ, Хьэсэнэй жылэм школым щІэс цыкІухэм я гъэгупщІэр соми 5 щыхуащІащ».

КъБР-м и Лъэпкъ музейм и Іуэхур егъэфІэкІуэным, хьэрычъыщІэхэм защІэгъэкъуэным, волонтерхэр гъэпэжэным, кьызэрыгуэкІ ІэщІагъэхэм я пщІэр къэхІэтыжьыным, нэгъуэщІхэми я гугъу ящІу зэІущІэм кьыщыпсэльащ «Горянка» газетым и корреспондент Битокъу Мариндж, БизнесымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым и студент Хамукаев Хьисэ, Урысей Федерацэм Граждан зыхъумэжьныгъэм и Іуэхуэхэмкіэ, кьызэрымыкІуэ щытыкІэхэмкіэ, къэхъуа гуэзвэгъуэхэм я лъэужьхэр гъэзэкІуэжьныкІэ и министерствэм и Управленэ нэхъыщхьэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и лэжьакІуэ Ульбашевэ Джамилэ, Къалэн куэд щагъэзащІэ центрым и Іэщ Іагъэлі Сурковэ Екатеринэ сымэ, нэгъуэщІхэри.

ЗэІущІэр Іуэху гуапэкІэ зэхуэщІыжащ. Республикэм и унэтІныныгъэ щхьэхуэхэм хуащІа хэлъхьэныгъэхэм папщІэ КъБР-м и ЩІыхь тхьилъхэр хуагъэфэщащ спортсменхэу Джаду Іэниуар, Курамагомедов Заур, Кучинэ Марие, Музыкэ театрым и солист Абэнокъуэ Рустам, Балъкъэр къэрал театрым и артист Мизиев Іэубэчыр, «Терские казаки» ансамблым хэт Рудницкий Дмитрий.

ЩХЬэЩэмыщІ Иэз.

● Къулыкъухэр

Муртазов Борис Шэрэдж районым и администрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр егъэзащІэ

Шэрэдж муниципальнэ районым щІыпІэ унафэр зегъэкІуэнымкІэ и советым и сессие дыгъуасэ екІуэкІащ. Абы хэтахэм район администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэу ягъэуващ Муртазов Борис. Апхуэдэу абы и пщІ далъхьащ район администрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр игъэзащІэну. А къулыкъум тета Темиржанов Махъты нэгъуэщІ лэжьапІэ зэрыкІуэм кьыхэкІыу къэлъатІуэри, район администрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр щхьэщахащ.

СЕССИЕМ хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и УнафэщІым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Битокъу В. М.

Муртазов Б. С. 1975 гъэм бадзэуэгъуэм и 6-м КъБР-м и Шэрэдж районым щыщ Балъкъэр Ипщэ къуажэм къыщалъхуащ. «Математикэ» ІэщІагъэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр, КъБР-м прикладной математикэмрэ автоматизацэмкІэ и институтым и аспирантуэр, Къэрал къулыкъумкІэ Ростов къалэм дэт Кавказ Ищхъэрэ академиер «Къэрал, муниципальнэ унафэр зегъэкІуэныр» ІэщІагъэмкІэ кьиухащ. Балъкъэр Ипщэ къуажэм и администрацэм и ЭщІагъэлІу 2000 гъэм лэжьэн щІидзащ. 2004 гъэм щегъэжьауэ Шэрэдж районым и администрацэм егъэджэныгъэмкІэ и управленэм и унафэщІым и къуэдзэу, 2007 - 2013 гъэхэм КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэу щытащ. 2014 гъэм мэлыжьыхьым и 2 лъандэрэ КъБР-м Егъэджэныгъэм, щІэныгъэм я Іэнатіэхэм щыкІэльыпльынымкІэ, апхуэдэу щІалэгъуалэм я Іуэхуэхэмкіэ и департаментым и унафэщІщ. УФ-м цІыхухэм курыт щІэныгъэ егъэгъуэтынымкІэ и Іэнатіэм щІыхь зиІэ и лэжьакІуэщ.

Шэрэдж районым и администрацэм и пресс-Іуэхущ Іапіэ

Кислицын Александр Май районым и Іэтащхьэм и къулыкъум пэроувэ

Дыгъуасэ екІуэкІащ Май муниципальнэ районым щІыпІэ унафэр зегъэкІуэнымкІэ и советым и сессие. Абы хэтахэм район администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэу ягъэуващ Кислицын Александр. Апхуэдэу абы и пщІ далъхьащ район администрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр игъэзащІэну. А къулыкъум тета Шипов Владимир езыр къызэрыльэІуам къыхэкІыу район администрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр щхьэщахащ.

СЕССИЕМ хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хьэщхъуэжь А.Б.

Кислицын Александр Николай и къуэр 1957 гъэм къалъхуащ. Воронеж мэз хозяйствэмкІэ дэт институтыр кьиухащ. Абы мэз гъэкІынымкІэ участкэ техникыу лэжьэн щІидзащ. ИужькІэ Май къалэм дэт вакуум заводым и лэжьакІуэу щытащ. Республикэм и мэз хозяйствэм и Іэнатіэм ильэс 29-кІэ пэрытащ. Тэрч мэз хозяйствэм и унафэщІым и дэІэпыкъуэгъуу, Май мэз хозяйствэм и еджапІэм и егъэджакІуэу, а еджапІэм и унафэщІу, 1991-2011 гъэхэм - «Май мэз хозяйствэ» ІуэхущІапІэм и унафэщІу. 2011 гъэ ІуанэдэкІэ КъБР-м щІыпІэпсым и хъугъуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкІэ и министрым и къуэдзэу щытащ.

Май районым и администрацэм и пресс-Іуэхущ Іапіэ.

Мелуаным щІигъум егъэзыпІэ яхуэхъуащ

Сирием щыщу Ливаным Іэпхъуахэм я бжыгъэр мелуаным щІигъащ. А къэралырщ лей зытехьа щІыху нэхъыбэ дыдэ езыгъэблэгъар.

«2011 гъэм и гъатхэпэм Сириием къыщыхъеящ зауэм и зэранкІэ щтапІэ ихьэжьи хуей хуэхэм я бжыгъэр тэмэму зыми ищІэркъым. Абыхэм ящыщу Ливаным егъэзыпІэ щызыгъуэтахэр мелуаным щІигъащ икІи а къэралым хуэмыгъэкъаруун хьэлъэ тегъэщІа хъуащ», - щыжеІэ ООН-м Іэпхъуэщапхъуэхэм я Іуэхуэхэмкіэ и комиссар нэхъыщхьэм и управленэм зэбгригъэха хъыбарым.

Кьащтэмэ, илъэсищым кьриубыдэу Ливаным Іэпхъуащ езы къэралым щыпсэуэхэм я Іыхьэ пІанэм хуэдиз щІыху. А бжыгъэм дяпэкІи хэхъуэмэ, къэралыр абы къулейсыз ищІынкІэ хъунущ икІи а Іуэхум унафэ тращІыхьыным яужь ихьэнущ Ливаным и унафэщІхэр.

Мелуан 814-м нэблагъэ хэту

Индием парламент хэхыныгъэхэр щокІуэкІ. Ар Іыхьынбгъуу зэпыудауэ щытынущ икІи мэлыжьыхьым и 7-м щыщІэдзауэ накъыгъэм и 12 хъуху екІуэкІынущ.

Дунейм апхуэдэ къыщымыхъуауэ, щІыху нэхъыбэ дыдэ зыхэтыну хэхыныгъэ щытыну къатытэ ар - Іэ зыІэтыну къабжаэр мелуан 814-м ноблагъэ. НэгъуэщІ зы гъэщІэгъуэни хэлъщ абы - а къэралым иджы щыяпэу цІыхухэм «зы кандидатымкІи мыарэзыу» Іэ яІэт хъунущ. Бжьыпэр убыдыным нэхъ гуащІэу щІэбэныну иджыпсту унафэр зыІэщІэлъ Индиелъэпкъ конгрессымрэ абы къыпэщІэт «Партия Бхаратия Джаната» жьыхуаІэмрэщ. Иужьрейм къэралым щыщ куэд дыдэ и телъхьэ къыщІыфащ зэман кІэщІым кьриубыдэу.

Хэхъныгъэхэм щытекІуэ партым Іэмал иІэнущ къэралым и правительствэр иубзыхуну. Иджырей депутатхэр лэжьэну зэрыхуитыр мэкъуэгъуэгъуэм и 1 пщІондэщ. ПарламентышІэр и къалэнхэр гъэзэщІэным пэрыхьэн хуейщ накъыгъэм и 31-м и пэкьихуэу.

Нобэ

♦Финляндие Республикэм щагъэлъапІэ я анэдэлтхубзэм и махуэр.

♦Ираным щагъэлъапІэ ядернэ технологиехэм я лъэпкъ махуэр.

♦Куржыр къэрал щхьэхуэ хъуным и телъхьэхэм 1989 гъэм ирагъэкІуэкІа пэкІуэм хэтахэр советыдзэхэм щызэбграхуэм хэкІуэдахэр ягу кьыщагъэкІыж махуэщ.

♦1469 гъэм урысей зекІуэлІ, сатуущІ Никитин Афанасий и кхъухьхэр Индием и Іуфэм екІуэлІащ.

♦1667 гъэм дунейм щыяпэу гъэзаджэм и произведенэхэм я дунейпсо выставкэ Париж кьыщыгъэІуахат.

♦Индонезием парламент хэхыныгъэхэр щокІуэкІ.

♦Биологие щІэныгъэхэм я доктор, КъБМКъУ-м и профессор **Аэмэт Лалущэ** и ныбжьыр илъэс 76-рэ ирокъу.

♦Литературовед, критик, къэрал лэжьакІуэ **Тхьэгъэзит Юрий** и ныбжьыр илъэс 67-рэ ирокъу.

♦КъэйсэР (Тырку) вилайетым и губернатору щыта, генерал-лейтенант, лъэпкъ, жылагъуэ лэжьакІуэ **Жамбулэт (Яхэтуауэ) Нихьэт** и ныбжьыр илъэс 60 ирокъу.

♦КъБР-м и Муслымэнхэм я Іуэхущ Іапіэм и унафэщІ **Дзасэжь Хьэзэталий** и ныбжьыр илъэс 50 ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэрэтхьэ-текІуэ щыщытынущ, уэшх тІэкІу къыщешхынущ, Хуабэр махуэм градуси 10 - 12, жэщым градуси 9 - 11 щыхъунущ.

Зыгъэхъэзырар **ЖЬЭКІЭМЫХЬУ Маринэщ.**

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Нэ илъагъу нэ ещІэж.

● Егъэджэныгъэ

Зэпеуэм пащэ

УФ-м и Президент Путин Владимир и жэрдэмкІэ «Къыхалъхьауэ щыта «Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектым къыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэр егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Іэнатіэм халъхьэ. Проектым ипкъ итКІэ илъэс зыбжанэ хъуауэ ди къэралым щокІуэкІ егъэджакІуэ нэхъыфІхэм я урысейпсо зэпеуэр. Мы гъэми абы пащэ.

ЗЭПЕУЭР зэрауБлэрэ абы жыджэру хэтащ икІи текІуэныгъэ къыщахьащ КъБР-м и егъэджакІуищэхэм. Сыт щыгъуи хуэдэу, «УФ-м и егъэджакІуэ нэхъыфІ» къэралпсо зэпеуэм мы илъэсми хэтынущ ди республикэм и школ лэжьакІуэ нэхъыфІ куэд. Егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІэнатІэм щаІэ зэфІэкІхэр, зыІэрагъэхьа екъулІэныгъэхэр ягъэлъэгъуэн, я Іуэху зехьэкІэ пащэмкІэ нэгъуэщІхэм ядэгуэшэн мурадкІэ мыгъэрей зэпеуэм хьыхьащ ди щІыпІэм и егъэджакІуэ 37-рэ. КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхуэхэмкіэ и министерствэм хъыбар кьызэрыдиГъэщІамкІэ, мы зэманым набдзэгубдзапльэу хоплъэ абыхэм зэпеуэм и къэпщытакІуэ гупым хуагъэхьа дэфтэрхэм. А лэжьыгъэм и уэкькІэ убзыхуэ хьунущ къаралпсо зэхьэзэхуэм хэтыну зыхуэфащэхэм я щІэ-унэщІэхэр.

Фигу къэдгъэкІыжьынщи, «УФ-м и егъэджакІуэ нэхъыфІ» къэралпсо зэпеуэм щытекІуахэр ягъэпащэ щІыхь тхьилъхэмрэ ахьшэ саугъэтхэмкІэ.

ЖЬЛАСЭ Маритэ.

Фыдогъэблагъэ!

● Футбол

Урысей Федерацэм футболымкІэ и япэ дивизион ЩЭщІрэ езанэ джэгуГуэ «Спартак-Налшык» - «Шинник» (Ярославль) Налшык. «Спартак» стадион. Мэлыжьыхьым и 9. Сыхьэт 18-рэ дакъикъэ 30-м.

● Банк Іуэхухэр

ТыншыпІэ псори щагъуэт

Мы махуэхэм ЩэджэмкъалэМ къыщызэІуахащ Урысейм и Хъумапіэ банкым и къудамэ №8631/01100-м и хэщІапІэщІэр.

АБы иращІэкІа гуфІэгъуэ зэІущІэм хэтащ Хъумапіэ банкым и Къэбэрдей-Балъкъэр Іуэхущапіэм и унафэщІ Урысбий Хьэмидбий, Щэджэм районым и администрацэм и Іэтащхьэ Ахъуэхъу Къанщобий, къудамэр зыдэлажьэхэмрэ абы и дарэгъуэхэмрэ.

ХэщІапІэр унэжьыр здэщыта щІыпІэм деж щаухуащ. ЦІыхуэхэмрэ ІэнатІэхэмрэ зыхуей Іуэхутхьэбзэхэр щагъуэт, банкоматхэмрэ терминалхэмрэ зэпымыууэ мэлажьэ, Іэщ Іагъэлэхэмрэ яхуэхІуэхэмрэ тыншыпІэ псори щагъуэт.

ЗЭГЪЭЩТОКЪУЭ Аленэ.

● КъБР-м и Парламентым

Къащыгъхэм зыщІагъакъуэ

КъБР-м и Парламентым и Унэм иджыблагъэ щекІуэкІа зэІущІэр «2013 - 2015 гъэхэм КъБР-м псоми зэхуэдэ Іэмал къащыхуэзгъэпэщын» республикэ программэр гъэзэщІа зэрыхъум теухуауэ щытащ.

ЗЭЩІЭР къызэІуихащ икІи иритэкІуэкІащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и къуэдзэ **Сенкэ Татьянэ.** ЦІыху ныкъуэдыкъуэхэм защІэгъэкъуэным хуэунэтІауэ къэралми республикэми щрагъэкІуэкІ лэжьыгъэм щхьэхуэу кьытеувыІэри, Саенкэ и псалъэхэм кьыхиГэщащ ар нэхъапэ игъэщІапхъэ Іуэхуэхэм ящыщу кьызэриГытГэр.

Ныкъуэдыкъуагъ зиІэр жылагъуэ гъащІэм хэпа мыхъуу, цІыхуми яхэмыхьэу кьызэрыпэм и зэранкІэ абы лэжьыгъи игъуэтыркъым, и щхьэ Іуэхуи хуземыхуэжу, и муради зримыгГэхъулІэфу кьонэ. Ар къэмыгъэхъуныр, я щхьэ яхуэгъэпсэужу я Іуэху кьызэгъэпэщыныр зэрагъэлым и пщэрылъщ.

Программэм и зы Іыхьэ нэхъыщхьэщ щыкъуэдыкъуэхэр лэжьыгъэ ІэнатІэкІэ кьызэгъэпэщыныр. Апхуэдэу, 2013 гъэм зэращІылІа зэгурыІуэныгъэхэм япкъ иткІэ, цІыху 99-м ІэнатІэ кьызхуэзгаГэпэщри лэжьэн щІадзащ. 2014 гъэм ирагъэкІуэкІа щІэущІэныгъэм кьызэгъэгъэлъэгъуамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэм лэжьэфыну цІыху 714-рэ яхэтати, абыхэм ящыщу а зэманым лэжьапІэ ІэнатІэ Іутыр 120-рэт, лэжьапІэ хуеИуэ жызыІар 408-рэ мэхъу, абы щыщу 134-м - езым я уней Іуэху кьызэІуахыну, 79-м ныкъуэдыкъуэхэм папщІэ щыІэ предприятэхэм щылэжьэну мурад зэраІэр кьагъэльэгъуащ.

КъБР-м лжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ **Къущхьэ Равидэ** кьыщыпсалъэм ищхьэкІэ зи гугъу тщІа программэм ипкъ иткІэ республикэм щызэфІахЫуэ Іуэхуэхэм кьытеувыІащ. Абы кьызэригъэльэгъуамкІэ, я Іэпкъльэпкъым ныкъуэдыкъуагъ иІэу ди республикэм исым я бжыгъэр 65780-рэ мэхъу.

Программэр гъэзэщІэным трагъэкІуадэр сом мелуани 105-м щІегъу. Апхуэдэу Къущхьэм и псалъэхэм кьыхигъэщащ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэмрэ зи тхьэкІуэмэм зэхимыххэмрэ папщІэ гъэзэгу зэпрыкІыпІэхэм, унэ щІыхьэпІэхэмрэ ІуэхуищапІэхэмрэ зыхуеИ зэзэгъэпэщыным зэрегугъур.

Къущхьэ Равидэ кьызэриГытлъэгъуамкІэ, ди республикэм социальнэ ІуэхущапІэу 1663-рэ итмэ, ныкъуэдыкъуэхэм яхуэщІауэ, ахэр щІыхьэфрэ щІэкІыфу щыІэр 236-рэ къудейщ. Адрейхэр зыхуеИ хуагъэзэным текІуэдэнущ сом мелуан 217-рэ.

Министрым и къуэдзэм зэрыжиІамкІэ, абыхэм муниципальнэ ІуэхущапІэхэм зыкъыщІагъакъуэу яхуэзэфІэкІымкІэ къадэмыІэпыкъуэ, мы лэжьыгъэр зэфІэха хъунукъым.

УФ-м Социальнэ страхованэмкІэ и фондым и щІыналъэ къудамэу КъБР-м щыІэм и унафэщІым и къуэдзэ **Романовэ Еленэ** кьызэхуэсахэр зэрыщигъэгъуэзамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр зыхуэныкъуэ Іэмэпсымэу сом 137800-рэ и уасэ къащхъри ратащ. Я Іэпкъльэпкъым дерт иІэу ди республикэм исхэм я процент 98-м щиГьуар апхуэдэ ІэмэпсымэхэмкІэ кьызэгъэпэщащ.

КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхуэхэмкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Темрокъуэ Иринэ** жиІащ сабий ныкъуэдыкъуэхэм еджэныр кьатемыхьэльэу кьызэгъэпэща хъунпащІэ ди министерствэмрэ УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэмрэ 2011 гъэм зэгурыІуэныгъэ зэращІылІауэ кьызэрекІуэкІыр. Абы кьызэрыхигъэщамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр жылагъуэ гъащІэм хэпэнымкІэ щадэлажьэу ди республикэм еджапІэ 25-рэ итщ.

КъБР-м Узынщагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Мэкъуауэ Эммэ** щыхьэхуэу кьытеувыІащ къаІэта Іуэхуэм ехьэлІауэ езыр щылажьэ министерствэм щызэфІагъэкІэхэм.

ЗэІущІэм зыщытепсэльыхьахэм ящыщщ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэм папщІэ Налшык дэт библиотекэм екІуалІэ лъагъуэр кьызэриудам ныкъуэдыкъуэхэр гугъу зэрыригъэхьыр, тхьытІ кьызэрамыщтэфыр. Налшык къалэ администрацэм и унафэщІым и къуэдзэ **Жанатаев Сэлим** а Іуэхур, Іэмал зэрІэкІэ, нэхъ псынщІэу зэфІэхьыну кьинъэгугъащ.

Узынщагъэр зэрыхъумапхъэр, абы и щхэхуэр кьыхэщу зэІущІэм кьыщыпсэльащ «Стимул» жылагъуэ зэлъащІэ и тхьэмадэ **КъуэщІысокъуэ Александр.**

ИНЭРОКЪУЭ Данэ.

● КъБР-м и Парламентым

Къудамитlыр зэгуагъэхьэ

КъБР-м щыІэ МВД-м и пресс-ІэнатІэм щыгъуазэ дызэрищІамкІэ, Урысей МВД-м Аруан районым щыІэ и къудамэм зэхъуэкІыныгъэхэр халъхь.

2013 ГЪЭМ жэпуэгъуэм и 13-м КъБР-м щыІэ МВД-м и Жылагъуэ советыр хэпІыкуэ щытащ къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министру республикэм щыІэ, полицэм и генераллейтенант Васильев Сергей къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ Аруан, Лэскэн районхэм щыІэ щІыналъэ къудамэхэр Урысей МВД-м и «Аруан» къудамэу зэгуэгъэхьэныр теухуауэ закъызэрыхуигъэзам.

ЗэІущІэм хэтахэм ар цІыхухэм я сабэп зыхэлъу къальытэри, министрым и жэрдэмыр дАыГьат.

Къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ органхэм я лэжьыгъэ егъэфІэкІуэным хуэунэтІауэ жаІахэр кьилытэри, КъБР-м щыІэ МВД-м полицэм и ІэнатІитІыр зэгуэгъэхьэным теухуа кьызэрэпэщыныгъэ Іуэхугъуэхэм я пэм зэхигъэувэри, абы елэжьащ.

Абы ипкъ иткІэ, Урысей МВД-м и къудамэу Лэскэн районым щыІэм кьыщызэрагъэпэщынущ УФ-м и МВД-м и «Аруан» ІэнатІэм хыхьэ полицэм и къудамэ, цІыхухэм къраГьащІэ хъыбархэм псынщІэу гулытэ хуащІын папщІэ Іэмал имыІэу зыхуеину кьулыкъхэр кьахуэнэжу: плъыр частыр, уголовнэ кьэтыхьхуэныгъэмкІэ ІэнатІэхэр, полицэм и участковэ уполномоченнэхэмрэ балигъ мыхъуахэм я ІуэхуэхэмкІэ, лицензэ-хуит зыщІ ІэнатІэмрэ административнэ практикэмкІэ къудамэхэр.

УФ-м и МВД-м и «Аруан» муниципальнэ хэщапІэм къызэгъэпэщыным унафэщІхэр игъэмэщІэнущ, лэжьакІуэхэм я бжыгъэр зэхъуэкІыным ІэнатІэ зэрыщІэнущ. Апхуэдэу, 2013 гъэм зэращІылІа зэгурыІуэныгъэхэм япкъ иткІэ, цІыху 99-м ІэнатІэ кьызхуэзгаГэпэщри лэжьэн щІадзащ. 2014 гъэм ирагъэкІуэкІа щІэущІэныгъэм кьызэгъэгъэлъэгъуамкІэ, я Іэпкъльэпкъым ныкъуэдыкъуагъ иІэу ди республикэм исым я бжыгъэр 65780-рэ мэхъу.

Программэр гъэзэщІэным трагъэкІуадэр сом мелуани 105-м щІегъу. Апхуэдэу Къущхьэм и псалъэхэм кьыхигъэщащ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэмрэ зи тхьэкІуэмэм зэхимыххэмрэ папщІэ гъэзэгу зэпрыкІыпІэхэм, унэ щІыхьэпІэхэмрэ ІуэхуищапІэхэмрэ зыхуеИ зэзэгъэпэщыным зэрегугъур.

Къущхьэ Равидэ кьызэриГытлъэгъуамкІэ, ди республикэм социальнэ ІуэхущапІэу 1663-рэ итмэ, ныкъуэдыкъуэхэм яхуэщІауэ, ахэр щІыхьэфрэ щІэкІыфу щыІэр 236-рэ къудейщ. Адрейхэр зыхуеИ хуагъэзэным текІуэдэнущ сом мелуан 217-рэ.

Министрым и къуэдзэм зэрыжиІамкІэ, абыхэм муниципальнэ ІуэхущапІэхэм зыкъыщІагъакъуэу яхуэзэфІэкІымкІэ къадэмыІэпыкъуэ, мы лэжьыгъэр зэфІэха хъунукъым.

УФ-м Социальнэ страхованэмкІэ и фондым и щІыналъэ къудамэу КъБР-м щыІэм и унафэщІым и къуэдзэ **Романовэ Еленэ** кьызэхуэсахэр зэрыщигъэгъуэзамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр зыхуэныкъуэ Іэмэпсымэу сом 137800-рэ и уасэ къащхъри ратащ. Я Іэпкъльэпкъым дерт иІэу ди республикэм исхэм я процент 98-м щиГьуар апхуэдэ ІэмэпсымэхэмкІэ кьызэгъэпэщащ.

КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхуэхэмкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Темрокъуэ Иринэ** жиІащ сабий ныкъуэдыкъуэхэм еджэныр кьатемыхьэльэу кьызэгъэпэща хъунпащІэ ди министерствэмрэ УФ-м ЕгъэджэныгъэмрэщІэныгъэмкІэ и министерствэмрэ 2011 гъэм зэгурыІуэныгъэ зэращІылІауэ кьызэрекІуэкІыр. Абы кьызэрыхигъэщамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр жылагъуэ гъащІэм хэпэнымкІэ щадэлажьэу ди республикэм еджапІэ 25-рэ итщ.

КъБР-м Узынщагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Мэкъуауэ Эммэ** щыхьэхуэу кьытеувыІащ къаІэта Іуэхуэм ехьэлІауэ езыр щылажьэ министерствэм щызэфІагъэкІэхэм.

ЗэІущІэм зыщытепсэльыхьахэм ящыщщ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэм папщІэ Налшык дэт библиотекэм екІуалІэ лъагъуэр кьызэриудам ныкъуэдыкъуэхэр гугъу зэрыригъэхьыр, тхьытІ кьызэрамыщтэфыр. Налшык къалэ администрацэм и унафэщІым и къуэдзэ **Жанатаев Сэлим** а Іуэхур, Іэмал зэрІэкІэ, нэхъ псынщІэу зэфІэхьыну кьинъэгугъащ.

Узынщагъэр зэрыхъумапхъэр, абы и щхэхуэр кьыхэщу зэІущІэм кьыщыпсэльащ «Стимул» жылагъуэ зэлъащІэ и тхьэмадэ **КъуэщІысокъуэ Александр.**

ИНЭРОКЪУЭ Данэ.

● Ди лъэпкъэгъуэхэр

Яхэгуауэ Нихьэт и зэфІэкІыр

Яхэгуауэ Нихьэт (езым зэрыжиІэр Ахэгуоц) 1958 гъэм Апъэсчырей къуажэм дэс мэкъумэщыщІэ унагъуэм къыщацъхуащ. Нихьэт унагъуэм я нэхъыщІэщ, къуэшитІрэ щыпкъитІрэ иІэщ. И къуэш нэхъыжь Сабрий илъэс 69-рэ хъууэ 2011 гъэм дунейм ехьажащ. Адрей и къуэшыр гъущ гъуэгу зыщІэжьакІуэхэм я профсоюзым хэтщ, гуащІэрыпсэущ.

КЪУАЖЭДЭС цІыхухъуэхэм нэхъапэм я хъуэпсапІэу щыІащ къуэ кьыхуалъхуэмэ, ар япІу, яГьасэрэ пхъэІэщэкІыр ирагъэубыду, езыхэм кьакъуэувэрэ ВэУэ, мэщ хасэу, мэкъу еуэу яГьагъуныр... НэгъуэщІ гурыфІыгъуэ хуеИтэкъым кьуажэдэс адэхэр. Ауэ хуэм-хуэмурэ абы хуэмеиж е ар яфІэмыщІэщыгъуэм хъуащ. Сыту жыпІэмэ, мэкъумэщ Іуэхуэр гугъэт, кьыщІэкІыр машІэти, цІыхур кьыгъашхэртэкъым. Псом хуэмыдэу, мэкъумэшым хуэмыщІ щыпІэ щыпсэухэм, щы мащІэ фІэкІ зимыІэхэм ар щІэхьыу кьагурыІуащ. ИтІанэ ящыжьэдэс цІыхухъуэхэм я ІуэпсапІэм зихьэжьу щІидзащ... Иджы я бын ирагъэджэну, кьалэм щагъэпсэуну арат зыхуеИр я адэхэр. Тыркум щыщІ Сивас кьалэм епха Ныддызели (Енэхъан) районым хыхьэ Алъэсчырей (тыркрбзэкІэ зэреджэр Іуэкляйласы) кьуажэри абыхэм ящыщт.

Яхэгуауэ Нихьэти адэхэм я хъуэпсапІэ щІэщыгъуэм хнубыда насыпыфІэхэм ящыщщ. ПэщІэдза ильэситху еджапІэр Алъэсчырей кьуажэм кьыщиуха нэужь, ар щрагъаджэ Сивас кьалэм. Курыт-лицей еджапІэ ильэсихяр абы кьыщеухри, Анкара университетым политикэ щІэныгъэхэмкІэ и кьудамэм щІотІысхьэ. А кьудамэр университетхэм куэд щІауэ хэт, ІьапсэпхъуэзиІэ еджапІэ Іуэхуэм я ящыщщ. Ар 1859 гъэм Истамбул кьыщызэІуахауэ щытащ. ИужьыІуэкІэ, 1936 гъэм, Анкара ягъэзэпхъуащ.

Яхэгуауэ Нихьэт я къудамэр кьнуха нэужь, Герзэ (Къайнмакъамэу), Іиспир, Чуруджка районхэм я тхьэмадэ кьулыкъыр егъэзащІэ. ИужьыІуэкІэ Яхэгуауэ кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министерствэм и лэжьакІуэу, Хьаккяри къалэу Иран гьунапкъэмкІэ щыІэм, Къайсэр, Бурсэ кьалэхэм губернаторыгу (уэлийуэ) щылэжьащ. 2007 гъэм щІэщхъу гъэрхэм хэхуауэ трагъэІукІ, Бурсэ кьалэм и уэлий ІэнатІэм трашри, къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министерствэм и ІэнатІэншэ уэлий Іэдэжу Анкара ящэж.

Яхэгуауэ Нихьэт ІэнатІэншэ щыхьэм, политикэ Іуэхуэм хохьэ. Ауэ зыхьхьэ партыр Тыркум и националист партыр кьаТьытэрт. 2011 гъэм екІуэкІа хэхьныгъэхэм лъэпкъ лЫкІуэу (депутату) зыхригъэхьыну пытьами, кьехъулІакъым.

Яхэгуауэ Нихьэт щІалитІ иплащ. Нэхъыжьыр уэчыщ, илъэс кІуам унагъуэ иухуащ.

Яхэгуауэ Нихьэт зрыадыгэр зымыбзыщІ тырку бюрократ мащІэм ящыщщ. Адыгэ зэІущІэхэм хохьэ, кьыщІопсалъэ. И лъэпкыр зыхуэдэр, хабзэ хэпъу, лЫгъэ зэрихьэу, гуГуеухьэм япэщІэтыфу кьызэрыгъэгурыкІуар, ди гуаУэхэр, ди гуГьэхэр яхуеІуатэ.

Яхэгуауэ Нихьэт илъэс 16 хуэдиз япэкІэ езыр зи губернатору щыта, Тыркум нэхъыбэ дыдэу къэбэрдейхэр щыпсэуУэ иІэ Кьайсэр кьалэмрэ Налшыкрэ зэкъуэщІ щІын гупсысэр иІэщ. Ар Налшык кьаКуэри, Берд Хьэрэталий кьалэ унафэщІу щыщытам, абы и хьэщІащ. Ди кьалэр, абы и щхъуантІагъэр, и дахагъэр хуабжьу игу ирихьауэ щытащ.

ХЪУАЖЬ Фахъри.

● КъБР-м и прокуратурэм

Къалэнхэр щагъэнаІуэ

Республикэм и прокурорым балигъ мыхъуахэмрэ щІалэгъуалэмрэ ятеухуа законхэр зэрагъэзащІэм кІэлъыплъныныкІэ и дэлэныкъуэгъуэ нэхъыжьым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Геляев ТІ. мыгъэрей Зыуэ щыт къэрал экзаменхэр къызэгъэпэщыныр егъэкІуэкІыныкІэ лэжьакІуэ гупым и етхуанэ зэІущІэм хэтащ.

ЗЭХЫХЬЭМ щытепсэлъыхьащ:

1. КъэпщытакІуэ федеральнэ центрым и тхьытхэр я лъабжьэу, КъБР-м и курыт еджапІэхэм я 11-нэ классхэр къэзыуххэм урысыбзэмкІэ я зэрагъэнэху экзаменхэр зэзэрыгагъэкІуэкІынум.

2. УрысыбзэмкІэ зэрагъэнэху экзаменхэр щрагъэкІуэкІыну щІыпІэхэм ахэр зэратну тхьылъэхэр зэрашэну щІыкІэм.

3. УрысыбзэмкІэ зэрагъэнэху экзаменхэр щатыну зэманым хъыбархэм пыщІа шынагъэуэнщагъэр кьызэрызэрагъэпэщынум.

4. 2014 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр республикэм ЕГЭ-р щызэфІэкІыху, абыхэм хэтыну жылагъуэ кІэлъыплъа-кІуэхэр зэрагъэхьэзырым.

ЗэІущІэм кьрикІуар щызэхитьхьэжым, лэжьакІуэ гупым и ипэкъыжьым щІэныгъэ-кІыныкІэ лэжьакІуэ гупым и етхуанэ зэІущІэм хэтащ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-ІуэхущІапІэ.

КъудамитІыр зэгуагъэхьэ

КъБР-м щыІэ МВД-м и пресс-ІэнатІэм щыгъуазэ дызэрищІамкІэ, Урысей МВД-м Аруан районым щыІэ и къудамэм зэхъуэкІыныгъэхэр халъхь.

2013 ГЪЭМ жэпуэгъуэм и 13-м КъБР-м щыІэ МВД-м и Жылагъуэ советыр хэпІыкуэ щытащ къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министру республикэм щыІэ, полицэм и генераллейтенант Васильев Сергей къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ Аруан, Лэскэн районхэм щыІэ щІыналъэ къудамэхэр Урысей МВД-м и «Аруан» къудамэу зэгуэгъэхьэныр теухуауэ заказзэрыхуигъэзам.

ЗэІущІэм хэтахэм ар цІыхухэм я сабэп зыхэлъу къальытэри, министрым и жэрдэмыр дАыГьат.

Къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ органхэм я лэжьыгъэр егъэфІэкІуэным хуэунэтІауэ жаІахэр кьилытэри, КъБР-м щыІэ МВД-м полицэм и ІэнатІитІыр зэгуэгъэхьэным теухуа кьызэрэпэщыныгъэ Іуэхугъуэхэм я пэм зэхигъэувэри, абы елэжьащ.

Абы ипкъ иткІэ, Урысей МВД-м и къудамэу Лэскэн районым щыІэм кьыщызэрагъэпэщынущ УФ-м и МВД-м и «Аруан» ІэнатІэм хыхьэ полицэм и къудамэ, цІыхухэм къраГьащІэ хъыбархэм псынщІэу гулытэ хуащІын папщІэ Іэмал имыІэу зыхуеину кьулыкъхэр кьахуэнэжу: плъыр частыр, уголовнэ кьэтыхьхуэныгъэмкІэ ІэнатІэхэр, полицэм и участковэ уполномоченнэхэмрэ балигъ мыхъуахэм я ІуэхуэхэмкІэ, лицензэ-хуит зыщІ ІэнатІэмрэ административнэ практикэмкІэ къудамэхэр.

УФ-м и МВД-м и «Аруан» муниципальнэ хэщапІэм къызэгъэпэщыным унафэщІхэр игъэмэщІэнущ, лэжьакІуэхэм я бжыгъэр зэхъуэкІыным ІэнатІэ зэрищІэнущ. Апхуэдэу, 2013 гъэм зэращІылІа зэгурыІуэныгъэхэм япкъ иткІэ, цІыху 99-м ІэнатІэ кьызхуэзгаГэпэщри лэжьэн щІадзащ. 2014 гъэм ирагъэкІуэкІа щІэущІэныгъэм кьызэгъэгъэлъэгъуамкІэ, я Іэпкъльэпкъым ныкъуэдыкъуагъ иІэу ди республикэм исым я бжыгъэр 65780-рэ мэхъу.

Программэр гъэзэщІэным трагъэкІуадэр сом мелуани 105-м щІегъу. Апхуэдэу Къущхьэм и псалъэхэм кьыхигъэщащ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэмрэ зи тхьэкІуэмэм зэхимыххэмрэ папщІэ гъэзэгу зэпрыкІыпІэхэм, унэ щІыхьэпІэхэмрэ ІуэхуищапІэхэмрэ зыхуеИ зэзэгъэпэщыным зэрегугъур.

Къущхьэ Равидэ кьызэриГытлъэгъуамкІэ, ди республикэм социальнэ ІуэхущапІэу 1663-рэ итмэ, ныкъуэдыкъуэхэм яхуэщІауэ, ахэр щІыхьэфрэ щІэкІыфу щыІэр 236-рэ къудейщ. Адрейхэр зыхуеИ хуагъэзэным текІуэдэнущ сом мелуан 217-рэ.

Министрым и къуэдзэм зэрыжиІамкІэ, абыхэм муниципальнэ ІуэхущапІэхэм зыкъыщІагъакъуэу яхуэзэфІэкІымкІэ къадэмыІэпыкъуэ, мы лэжьыгъэр зэфІэха хъунукъым.

УФ-м Социальнэ страхованэмкІэ и фондым и щІыналъэ къудамэу КъБР-м щыІэм и унафэщІым и къуэдзэ **Романовэ Еленэ** кьызэхуэсахэр зэрыщигъэгъуэзамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр зыхуэныкъуэ Іэмэпсымэу сом 137800-рэ и уасэ къащхъри ратащ. Я Іэпкъльэпкъым дерт иІэу ди республикэм исхэм я процент 98-м щиГьуар апхуэдэ ІэмэпсымэхэмкІэ кьызэгъэпэщащ.

КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхуэхэмкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Темрокъуэ Иринэ** жиІащ сабий ныкъуэдыкъуэхэм еджэныр кьатемыхьэльэу кьызэгъэпэща хъунпащІэ ди министерствэмрэ УФ-м ЕгъэджэныгъэмрэщІэныгъэмкІэ и министерствэмрэ 2011 гъэм зэгурыІуэныгъэ зэращІылІауэ кьызэрекІуэкІыр. Абы кьызэрыхигъэщамкІэ, ныкъуэдыкъуэхэр жылагъуэ гъащІэм хэпэнымкІэ щадэлажьэу ди республикэм еджапІэ 25-рэ итщ.

КъБР-м Узынщагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ **Мэкъуауэ Эммэ** щыхьэхуэу кьытеувыІащ къаІэта Іуэхуэм ехьэлІауэ езыр щылажьэ министерствэм щызэфІагъэкІэхэм.

ЗэІущІэм зыщытепсэльыхьахэм ящыщщ зи нэм фІыуэ имылъагъуэхэм папщІэ Налшык дэт библиотекэм екІуалІэ лъагъуэр кьызэриудам ныкъуэдыкъуэхэр гугъу зэрыригъэхьыр, тхьытІ кьызэрамыщтэфыр. Налшык къалэ администрацэм и унафэщІым и къуэдзэ **Жанатаев Сэлим** а Іуэхур, Іэмал зэрІэкІэ, нэхъ псынщІэу зэфІэхьыну кьинъэгугъащ.

Узынщагъэр зэрыхъумапхъэр, абы и щхэхуэр кьыхэщу зэІущІэм кьыщыпсэльащ «Стимул» жылагъуэ зэлъащІэ и тхьэмадэ **КъуэщІысокъуэ Александр.**

ИНЭРОКЪУЭ Данэ.

● Ди лъэпкъэгъуэхэр

Яхэгуауэ Нихьэт и зэфІэкІыр

Яхэгуауэ Нихьэт (езым зэрыжиІэр Ахэгуоц) 1958 гъэм Апъэсчырей къуажэм дэс мэкъумэщыщІэ унагъуэм къыщацъхуащ. Нихьэт унагъуэм я нэхъыщІэщ, къуэшитІрэ щыпкъитІрэ иІэщ. И къуэш нэхъыжь Сабрий илъэс 69-рэ хъууэ 2011 гъэм дунейм ехьажащ. Адрей и къуэшыр гъущ гъуэгу зыщІэжьакІуэхэм я профсоюзым хэтщ, гуащІэрыпсэущ.

КЪУАЖЭДЭС цІыхухъуэхэм нэхъапэм я хъуэпсапІэу щыІащ къуэ кьыхуалъхуэмэ, ар япІу, яГьасэрэ пхъэІэщэкІыр ирагъэубыду, езыхэм кьакъуэувэрэ вэУэ, мэщ хасэу, мэкъу еуэу яГьагъуныр... НэгъуэщІ гурыфІыгъуэ хуеИтэкъым кьуажэдэс адэхэр. Ауэ хуэм-хуэмурэ абы хуэмеиж е ар яфІэмыщІэщыгъуэм хъуащ. Сыту жыпІэмэ, мэкъумэщ Іуэхуэр гугъэт, кьыщІэкІыр машІэти, цІыхур кьыгъашхэртэкъым. Псом хуэмыдэу, мэкъумэшым хуэмыщІ щыпІэ щыпсэухэм, щы мащІэ фІэкІ зимыІэхэм ар щІэхьыу кьагурыІуащ. ИтІанэ ящыжьэдэс цІыхухъуэхэм я ІуэпсапІэм зихьэжьу щІидзащ... Иджы я бын ирагъэджэну, кьалэм щагъэпсэуну арат зыхуеИр я адэхэр. Тыркум щыщІ Сивас кьалэм епха Ныддызели (Енэхъан) районым хыхьэ Алъэсчырей (тыркрбзэкІэ зэреджэр Іуэкляйласы) кьуажэри абыхэм ящыщт.

Яхэгуауэ Нихьэти адэхэм я хъуэпсапІэ щІэщыгъуэм хнубыда насыпыфІэхэм ящыщщ. ПэщІэдза ильэситху еджапІэр Алъэсчырей кьуажэм кьыщиуха нэужь, ар щрагъаджэ Сивас кьалэм. Курыт-лицей еджапІэ ильэсихяр абы кьыщеухри, Анкара университетым политикэ щІэныгъэхэмкІэ и кьудамэм щІотІысхьэ. А кьудамэр университетхэм куэд щІауэ хэт, ІьапсэпхъуэзиІэ еджапІэ Іуэхуэм я ящыщщ. Ар 1859 гъэм Истамбул кьыщызэІуахауэ щытащ. ИужьыІуэкІэ, 1936 гъэм, Анкара ягъэзэпхъуащ.

Яхэгуауэ Нихьэт я къудамэр кьнуха нэужь, Герзэ (Къайнмакъамэу), Іиспир, Чуруджка районхэм я тхьэмадэ кьулыкъыр егъэзащІэ. ИужьыІуэкІэ Яхэгуауэ кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министерствэм и лэжьакІуэу, Хьаккяри къалэу Иран гьунапкъэмкІэ щыІэм, Къайсэр, Бурсэ кьалэхэм губернаторыгу (уэлийуэ) щылэжьащ. 2007 гъэм щІэщхъу гъэрхэм хэхуауэ трагъэІукІ, Бурсэ кьалэм и уэлий ІэнатІэм трашри, къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ министерствэм и ІэнатІэншэ уэлий Іэдэжу Анкара ящэж.

Яхэгуауэ Нихьэт ІэнатІэншэ щыхьэм, политикэ Іуэхуэм хохьэ. Ауэ зыхьхьэ партыр Тыркум и националист партыр кьаТьытэрт. 2011 гъэм екІуэкІа хэхьныгъэхэм лъэпкъ лЫкІуэу (депутату) зыхригъэхьыну пытьами, кьехъулІакъым.

Яхэгуауэ Нихьэт щІалитІ иплащ. Нэхъыжьыр уэчыщ, илъэс кІуам унагъуэ иухуащ.

Яхэгуауэ Нихьэт зрыадыгэр зымыбзыщІ тырку бюрократ мащІэм ящыщщ. Адыгэ зэІущІэхэм хохьэ, кьыщІопсалъэ. И лъэпкыр зыхуэдэр, хабзэ хэпъу, лЫгъэ зэрихьэу, гуГуеухьэм япэщІэтыфу кьызэрыгъэгурыкІуар, ди гуаУэхэр, ди гуГьэхэр яхуеІуатэ.

Яхэгуауэ Нихьэт илъэс 16 хуэдиз япэкІэ езыр зи губернатору щыта, Тыркум нэхъыбэ дыдэу къэбэрдейхэр щыпсэуУэ иІэ Кьайсэр кьалэмрэ Налшыкрэ зэкъуэщІ щІын гупсысэр иІэщ. Ар Налшык кьаКуэри, Берд Хьэрэталий кьалэ унафэщІу щыщытам, абы и хьэщІащ. Ди кьалэр, абы и щхъуантІагъэр, и дахагъэр хуабжьу игу ирихьауэ щытащ.

ХЪУАЖЬ Фахъри.

● Къэрал Іуэхущапхъэм

Езыхэм зыхуагъэзэн хуейщ

«Урысей Федерацэм демографие политикэр щыгъэзэщІэныжьмкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я Іуэхуэ» 2012 гъэм накъыгъэм и 7-м УФ-м и Президентым ещІэдигъэкІа Указ №606-м ипкъ иткІэ, «ЦІыхухэр ІэнатІэкІэ кьызэзэгъэпэщ къэрал кІэзонэ Іуэхущапхъэхэм ильэсищ хъуху зи сабийм кІэльыплъ анэхэр лэжьыгъэм хуагъэхьэзыр, щІэрыщІэу ирагъэджэж.

Зи Іэзагъэм хэзыгъэхъуэну цІыхубзхэм щыпсэу щІыпІэм щыІэ центрхэм зыхуагъэзэзэн хуейщ, мыпхуэдэ документхэр я Іыгъыу:

- паспортыр е хэтми щыхьэт техъуэ тхыльъ;
- сабий зэриІэм и щыхьэт тхылъ;
- и лэжьыгъэм теухуа документым и копиерэ ильэсищ хъуху сабийм кІэльыплъын щхьэкІэ отпуск зэрыщыІэм и щыхьэт тхылъэр.

ФызыщІэущІэнчуэм я жэуапхэр КъБР-м ЦІыхуухэр ІэнатІэкІэ кьызэзэгъэпэщ и къэрал комитетымрэ «ЦІыхуухэм лэжьыгъэ кьахуэзэлъыхьуэ центр» къэрал кІэзонэ Іуэхущапхъэхэм я Іэпкъльэпкъым сэкъат иІэхэм лэжьапІэ кьыхуалъхьэ ЦІыхуухэм ІэнатІэ Іуэхущапхъэхэм я Іэпкъльэпкъым ІэнатІэ зимыІэхэм;

Телефонхэр: 42-50-79, 42-09-38.

Сом мин 69,3-рэ иратыж

«Къэрал социальнэ политикэр гъэзэщІэныжьмкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я Іуэхуэ» 2012 гъэм накъыгъэм и 7-м Урысей Федерацэм и Президентым ещІэдигъэкІа Указ №597-м ипкъ иткІэ, «ЦІыхуухэр ІэнатІэкІэ кьызэзэгъэпэщ центр» къэрал кІэзонэ Іуэхущапхъэхэм зи Іэпкъльэпкъым сэкъат иІэхэм лэжьапІэ кьыхуалъхьэ ЦІыхуухэм ІэнатІэ Іуэхущапхъэхэм я Іэпкъльэпкъым ІэнатІэ зимыІэхэм;

Ныкъуэдыкъуэхэм папщІэ зыхуеИ ІэмэпсымэхэмкІэ ІэнатІэхэр кьызэзэгъэпэщ унафэщІхэм абыхэм текІуэдам пэкІуэу сом мин 69,3-рэ иратыж.

ФызыщІэущІэхэм я жэуапхэр КъБР-м ЦІыхуухэм ІэнатІэ кьахуэзэгъуэт и къэрал комитетымрэ «ЦІыхуухэм лэжьыгъэ кьахуэзэлъыхьуэ центр» къэрал кІэзонэ Іуэхущапхъэхэм нэхъ зэпкърыхауэ кьыщыбгъуэтынущ.

Фызэрыпсэльэну телефонхэр: 42-09-38, 42-19-05.

ДЗАСЭЖЬ Хьэзрэталий:

УкъэзыгъэщІам сытым дежи ухуэарэзын хуейщ

КъБР-м ис мусЛъымэнхэм я Іуэхущапхъэм и тхьэмадэ Дзасэжь Хьэзрэталий ныкІи псэкІи диным етауэ республикэм и мамырыгъэм хуэлажьэхэм. Ди щІэджыкІакІуэхэм ар нэхъ гъунэгъуу едгъэцІыхумэ ди гуапэу, иджыблагъэ абы ущІэ зыбжанэкІэ зыхуэдгъэзащ.

ДЗАСЭЖЬЫР 1964 гъэм Дзэлыкъуэ районым хыхьэ Дзэлыкъуэдзэ къуажэм къыщалъхуащ, курыт еджапІэр кьиуха иужь медицинэ ІэщІагъэ зригъэгъуэтри, а Іэщ ІэнатІэм зэман пыухыкІакІэ щыпхжьауэ, и гупэр диныкІэ игъэзащ.

**- Сызэрыщыгъуаз ЗмкІэ, уэ фель

ТОЛСТОЙ Лев

ХЬЭЖЫ-МУРАТ

Повесть

(КІэлъыкІуэр. ПэщІэдзэр №66-м итщ).

II

Мы Хьэжы-Мурат щыхьэщІэ жьІэм вёрст пщыкІутху хуэзэкІэпэжьжьэЗоздвиженкэ быдапІэм а жэщ дыщэ ІэхуащІ. Сэлэтхэм зы унтер-офицеррэ къыдэкІащ. Сэлэтхэм джэдыгу кІэщІ ящыгът, я пыІэ къуащхэр къеГъэкІуэтэхат, я пІэм шынел шыхьа итыт, а зэман жьыжьэм щыІа сэлэтхэм зэрахьэу щыта, зи лъащхьэр щІыгъажьэм нэс шырыкъушхуэ ятыгъат. Я фочхэр я дамэм тельу сэлэтхэр япэщІыкІэ гъуэгум тетурэ кІуахэщ, лъэбакъуэ щэ ныкъуэ хуэдиз ячя нэужь абы кьытекІэхри я шырыкъу лъабжьэхэм тхьэмпэ гъуахэр зэхаГъэщащэу аргуэру лъэбакъуэ тІощІ хуэдиз хьун якІури, зи пкъыр кІыфІым къыхэщ бжей къещцыкІэхам деж къыщыувыІахэщ. Мыбдежьи сэлэтхэм я пшапэтІысыпІэ щэхут.

Сэлэтхэм я ужь итрэ жьыгыщхьэхэм къыщажьхыьм ещхьу къакІэтъыкІуэта вагъуэхэри къуэвыІащ, пщІащэ зыпымытыж жьыг пцІанэхэм я зэхуакъ нуру къыдэлыдыкІыбу.

- Гъущэщи, арэ фІыщ, - жиІащ унтер-офицер Панов, мыжрэз зыпытІ фоч кІыхьыр зыпщІэхихауэ жьыгым ириупсейуэр. Сэлэтпщим ардыдэр ящІэ.

- Хьунти ар, сызыкІэудащ, - мыарэзыныгъэшхуэ хэпъу ГъуэзТымащ Панов. - Е къыхсцыкІэпущащ е гъуэгум цыхсІэщІэхуащ.

- КъэпТыхьуэр сыт? - жьы зыщІэт макъ нэжэгуэжкІэ щІэупщІащ сэлэтхэм ящыщ зыр.

- Лулэр, тхьэм ещІэ ар щыскІэрыхуар.

- Чыбыкъыр пгэр?

- Иджыпкъу зыгъэр кІадгупкъынщ.

ПшапэтІыс ущыІэу тутын уеФэу ядэрэгкъым, ауэ мыр пшапэтІысыпІэ дыдэуи щыттэкъым, мыбдеж къэрэгъул къыщІагъакІуэр, ятпэм зэращІу щытам ещхьу, топ къращаІэу бгы-рысхэр быдапІэм дэмыуэн щхьэкІэ сакъыпІэу яІэу арат, абы къыхэкІыу Пановми кІыпытыткъым тутын хуэпІэу мыбдежьми щыщІысын щыІэу. Аращ сэлэтхэм нэжэгуэхэм и жэрдэмтыр тыншу щыдгІыпІащ. Аратн, сэлэтым и жьпым сэ кІырихри щІэкъу кІытІу щІидзащ. Кумб щыкІу кІуритхъущ, и блынжэм игъэджафэ чыбыкъур иригъапщэщ, тутын иритІхъэщ, Іэгукъэ трипІэжри, и лулэр хьэзыт. Сенычыр псынщІэу къыхэщІэнащ, ныбжьгукІэ щылъ сэлэтым и нэкІу тэбакъыр кьигъэнэхуу. НыбжькъумкІэ Іэгуъу къакІуэу хуежьри, Пановым джэрышкІИм и мэ гуакІуэр къыщІихьащ.

- Зэбгъэнэща? - щІэупущащ ар къыхэфІэувэжкуэр.

- СлІот-тІэ уи гуГъар!

- Афэрым, Авдеев! ЛЫгъэ уиІэщ. ТІэкІу екІуэтэкІыт.

Іугъуэ къызыкъэдригъэжуу Авдеевым бгъуКэ зигъэдкэрэзри, Пановым щІыпІэр хуит хунщащ.

Я тутын ефэн ихІа нэужь, зэщтегъэу псалъэмакъ зэхаублащ.

- ЗэрагъэхъыбарымкІэ,ротнэр аргуэру пхъуантэм дэІэбащ. Куэзырым фы кІыхьын? - цыхьэхынэ-цыхьэхынэу жиІащ сэлэтхэм ящыщ зым.

- Къыхихам, хитлъхьэжынщ, - жеІэ Пановми.

- ДощІэ, офицер хъарзынэщ, - щыхьэт тохъуэ Авдееври.

- ХъарзынэкІэ хъарзынэщ, - нэщхъыцэу и псалъэм пещэ псалъэмакъыр къезыгъэжьым. - Сэ сызэрепльащ - ротэр абы епсэтъэн хуейщ: ухэІэбакъэ - къыхэпхар зыхуэдизымрэ щыхэпльхьэжьнумрэ жыІэ.

- Ротэм унафэ зэрищу хъунщ, - жеІэ Пановым.

- Тэмэщщ, - деІыгъ Авдеевым.

- Плъагъуэрэ, зэнтхъ къэщэхун, гъатхэм дытехьэмэ шырыкъу диІэн хуейщ, ахьшэ дыхуейщ, дауэ ар къищтэнкІэ хъуа? - жиІам яхутекІыркъым ротнэр, ахьшэ гъэтІылъыгъэм зэрыхэІбэмкІэ мыарэзыр.

- Дапщэрэ жьысІэну, ротэм унафэ зэрищІщ, - къытрегъэзэж жиІам Панов. - И щыпэхэІэбзкъым. Къыхихамэ, хитлъхьэжынщ.

А зэманым Кавказым щыІэ дэтхэнэ ротэмм мыылкуу иІэр сэлэтхэм хаха щыху щхьэхУ гъэрым зэриГъакІуэрэ. КІэзонэм щІыхь къэс хуэзэу сомихрэ сом ныкъуэрэ къаритыркти, езыхэм я шхынкІэ зыкъыІэзгъэпэщыжьырт, кІэртІоф хасэрт, мэкъу еуэрт, шыгу зэщІэщІахэр яІэт, яежу пшэр ящІ дэгъуэхэмкІэ зэпеуэхэрт. Ахъшэр пхъуантэм дэпъу яхъумэрт, Іункіыбзэ1ухыр ротэхэм я командирхэм яІыгъти, абыхэм ахъшэ щІыхуэ къыщыхах къэхурт.

Апхуэдэут Іуэхур зэрыщытыр.

Арат сэлэтхэм зи гугъу ящІри. Никитин жьыхуаІэ сэлэт кІэщхьыщэм ротнэм епсэлъэн хуейуэ кьигъэзывырт. Пановымрэ Авдеевымрэ апхуэдэу щІын хуейуэ ябжьыртэкъым.

Пановым нужьКІэ Никитиныр тутын ефэу тІысащ шынелыр щІэдзарэ жьыгым кІэрыгъэщІаэ. Сэлэтхэр щым хъуатн, жьытІщхьэ пэнцІыбхэр жьым зэрыщІигъэхьаем фІэкІа зэхэпхырэжьым. Жьыг щхьэкІэхэм я щхьыщхь кІэ зимыІэр щІахъумэу языныкъуэкІэ хьэІуцыдзхэм я пщІэу макъыр къэІурт.

- Пльагъуркъэ, щІапІэкІуэдыр къызыхуэкІуэнхэм зэрызащІ, - гъуэгуІымащ Никитиныр.

- Ахэр мы нэкІуеЙм къыщыдыхьэшхыу аращ, - хохол макъ псыгъуэкІэ псалъэмакъым къыхьхащ епІанэр.

Аргуэрыжьуэ зэщІэщымахэщ, зэ зы пльныкъуэмкІэ, зэ адрейм-кІэ жьыг щхьэкІэхэр ирищэкІыу вагъуэхэркъыхэзэІуэжьжьыбгъэм и закъуэт зи Іущащэ зыгъэІуэ.

- Уа, Антоныч, - нэжэгуэгагъэр сытым дежи зи Іэпэгъу зэпыт Авдеевыр йоупщІ Пановым, - Уцыхэзэщ къэхъурэ?

- Сыт зэщі?

- Сэ языныкъуэкІэ апхуэдизэ зэщІыр къыстоуэри, сщІэнур сымыщІэу сыкъонэ.

- Епльыт абы жиІэм! - игъэщІэгъуащ Пановым.

- Си къуэщхэ, сэ зы пщІыхьэ пІэ сльэгъуащи... сэ зы пщІыхьэпІэ сльэгъуащи!

Авдеевым Бондаренкэ и псалъэр пригъэчри, сэлэтхэр зэпхьдэІыкІыу я пІэм ижьыхащ. Шырыкъу хьэпІэ мыхъуу, ныІтэгъэн щабэ зыгъпытІ гуэр хуэмурэ гъунэгъу кІахуэхъурт. КІуэ пэтми нэхъ ІупщІу зэхэпхырт тхьэмпэ гъуахэр зэхэзыгъэщащэ лъэ макъыр. ИтІанэ къэІуащ зыхэбгъэгъэщэн щымыІэ шэшэн псэлъэкІэр - Іуэм къиІукІ макъ щабэхэр. Сэлэтхэм иджы псалъэмакъыр зэхах къудейтэкъым, атІэ жыг зэхуакуэхэм яІэ нэхугъэм деж щыхуитІ я ныбжь къыдэщу къалъэгъуащ.

Зыр нэхъ гъаГэт, адрейр нэхъ гъахъыщт. Ныбжьхэр благъэ къыщыхъым, сэлэтитІыр гъуэгум къытехьащ, фочхэр шиящ яІыгъщу.

- Хэт къакІуэр? - джащ Пановыр.

- Дышэщэн мамырщ, - къэпсэльащ нэхъ лъахъшэр. Ар Батэт. - Фочі сІыгъкъым, сшІхуэ сІыгъкъым, - и фащэр къарегъэльагъу. - Джыназым икъуКІэ дыхуейщ.

ЕтІуанэр, нэхъ щхьэпэтъагэр, и ныбжьэгъуэм щыму къыбгурыгт. Ари Іэщэнщэт.

- Жасуэсэщ. Пользовникым хуейуэ аращ, - ягурнгъэІуащ Пановым и гъусэхэм.

- Джыназ Воронцов хуабжьу дыхуейщ, Іуэхушхуэ худи1эщ, - жиІэрт Батэ.

- Хъунщ, хъунщ, ухуэдгъэзэнщ, - жиІащ Пановым. - Еуэ, Бондаренкэ и гъусэу фшэ, - зыхуигъэзащ абы Авдеевым, - къэрэгъулым ети, къэвгъэзэж. Сакъ, фи япэ ивгъэувэхэ, мы щхьэфэкуэхэм Іэщэнщэми сытри ятъокІ.

- Мыр зэрызгъэщІынур сыт? - пыджэм ещхьу мыжурэ зыфІэтъ фочыр игъэбзащ. - Зэ сепыджмэ араш зэрыхъунур.

- Мыжурэ хэпІуа нэужь ар зэрыпщІыжынур сыт? Фы-накІуэ! - иришэжьащ тІасхъэщІэххэр Бондаренкэ.

Сэлэтхэрэ тІасхъэщІэххэмрэ я лъэ макъ зэхамыхьж щыхъэм, Пановымрэ Никитинымрэ здэщыса щІыпІэм ягъэзэжащ.

- ЁмыбэмкъресуэжІэр жэщкІэрэ, - гъуэмэтІымащ Никитиныр.

- Іуэху яІэщи, къреухэкІ. - ЩыІэбжь къэхъуати, Пановым шынелыр зэкІуэщІихщ, щитІагъэрэ, щыыбкІэ жьыгым егъэщІуэ етІысэхащ.

Сыльэтит! хуэдиз дэкІаУ Авдеевымрэ Бондаренкэрэ къагъэзэжащ.

- Нэбгъэса?

- Нэзгъэсащ. Полковойр гъуэгуІыжьатэкъым. Я унэ сшащ. Щхьэфэхъуэрэ щІалэ тельыджэхэщ, - пищэрт Авдеевым и псальэм. - Тхьэ соІуэ пэжу жьызоІэкІэ. Псэльэгъу сщІахэти...

- СлІо, ебгъэхьэуа? - къоупщІ Тихоновыр къэушауэ.

- Хьэуэ, сом пщыкІубл къэсхьэхуащ, клико бащыыбли дефащ.

- Марье Васильевнэ нэкІэ пшхащ,

- Марье Васильевни нэкІэ сшхащ, - жиІащ Полторацкэм. - Сыхьэтихым гъэзгу дытохьэ.

- Куэд мыщІэу зыдужьыш хуейщ.

- Вавилэ, - джащ Полторацкэр. - Пщэдджьжь сыхьэтихум сыкъэгъэуш.

- Дауэ укъыззэрызгъэушынур сынодмэрэ укъыззэуэ.

- Сыкъэгъэуш бжеСІакъэ? Зэхэпха?

- СынодаІуэ.

Вавилэ шырыкъуэмрэ щыгъынхэмрэ къищтэри щІэкІыжащ.

Полторацкэр пыгуфІыкІыурэ гъуэтъыжащ, тутын пигъанэрэ, шэху уэздыгъэр игъэункІыфІащ. КІыфІыгъэм пхыпльмэ, Марье Васильевнэ и нэгу нэщхъыфІагъэ къыззэрыщыр ельатэгу.

Воронцовхэ занщІэу гъуэтыжакъым. ХьэщІэхэр зэрызэбгрыкІыжу, Марье Васильевнэ и лІым и пащхьэ иувэри ткІийуэ еупщІащ:

- КъызжепІэн иджы къэхуар?

- Хьэуэ, си псэм хуэдэ...

- Сыт, си псэм хуэдэ, жьыхуэпІэр? Дауи, тІасхъэщІэхущ а къэкІуар?

- Дауэ мыхъуами бжеСІэну сыхуинткъым.

- Ухуейкъым къыжеПІэну, ара? ИтІэ со ныбжеСІэнщ.

- Уэрэ?

- Хьэжы-Мураткъэ узыхуэзар? - жиІащ джыназ гуащэм. Махуэ зыбжанэ ухуауэ Хьэжы-Мурат ззпсэльэныгъэхэр зэрыдрагъэкІуэкІым щыгъуазэти, и гуГъэт и лІым къыхуеГсыхар езы Хьэжы-Мурат дыдэу.

Воронцовым пцІы хуиупсыфынутэкъым фызми, абы и гуГъэхэр зэрымытэмэмыр жьмыІэн лъэкІакъым: къэкІуар Хьэжы-Мураткъым, атІэ пщдзэ сэлэтхэр мэзаУэ здэкІуэну щІыпІэм деж Хьэжы-Мурат абы къызэрыщыхуэзэнумкІэ хъыбар къэзыхьа жасуСэрщ.

БыдапІэм ущыпсэуныр зэшыгъуэт, абы къыхэкІыу Воронцовхэ - лІыри фызри - щыгуфІыкІащ тезыгъэзри гуэр къызэрыхъуэкІам. Хьыбгэр дзыщІэкІы-жьыхараУэ Іурихащ, Ар жейт зэрыкуэпаУэ, бысымэм къыхуигъэтІыльа пльыжьым Іэфракэ1экІэ тегъэщІауэ. Абы пэмыІэщІэу, блыным деж щыкъеІрт Елдари. Ар гуэущІу ныльт и Іэ зэбгрыдзауэ, и щхьэ упсагъащІэр щхьэнтэм къещэтэхати, хьэзыр фІыщІэхэр зытеда адыгэ цІэр къызэшэкІа и бгъэр Іэпкъльэпкъ псоми ельэгэкІырт. Сабийм еІм ещхь Іупэхэр псы еІуб фІэкІа умыщІэну пІэжьажьэрт. Хьэжы-Мурат ещхьу арри зэрыхупэуэ жейрт, и бгым кьаМэмрэ кІэрахъуэмрэ ириныкъуэ. Ар къызгъэсыныр ихатн, жьэгу мафІэр уажьыхьжьрт, хьэрэфинэми пэш кІыфІыр къызэригъэнэху щыІэтэкъым.

Жэщыбгым хьэщІэщыбжэр кІыргъащ. Хьэжы-Мурат кІэрахъуэм епхуэрэ Іуэхуитхъуэ. Ар къызэрыгъуэщ жейрт, и бгым кьаМэмрэ кІэрахъуэмрэ ириныкъуэ. Ар къызгъэсыныр ихатн, жьэгу мафІэр уажьыхьжьрт, хьэрэфинэми пэш кІыфІыр къызэригъэнэху щыІэтэкъым.

- Сыт къэхъуар? - Хьэжы-Мурат жеяуэ умыщІэну апхуэдэт.

- Унащхъм тета фыз гуэрым уэ укъызэрыкІуар къыпльагъури и лІым жриІащ, иджы зэрыкъуажэу ящІэ уи егъэзыпІэр. Гъунэгъу фызыр къежэкІри, унэм щІэсым къыжриІащ лІыжьхэр мэждкъытым щызэхуэсауэ. Уаубыдыну я мурадщ.

- Зигчыжьын хуейщ, - жиІащ Хьэжы-Мурат.

- Шыхэм уанэ ятесльхащ, - жиІэри, Садо унэм щІэкІыжащ.

- Елдар, - Іущэщащ Хьэжы-Мурат. Елдар муршидым и макъ зэрызэхихыу и лъакъуэ ІэщэмкІэ псынщІэу къызэфІэуващ. Хьэжы-Мурат Іэщэр зыщІэхьапльхьэри щІакІэр зытриубгъэжат. Ардыдэр ищІащ Елдари. ТІури щыму къыщІэкІри, щІэщІ гъаблъжьэм щІэуващ. ЩІалэ я фыщІэм щыхэр къабгъэдишащ. Мывэ гъуэгум кьытехьа шыхэм я лъэ макъ зэрыІу, гъунэгъу унэм зыгуэр къыщІэпльащ, ацыхьэтуи, пхъэ вакъэхэмкІэ теуэу, джабэм кІэрыт мэждкъытымкІэ щІэпхъуащ.

Мазэр еІэжами, уэгу фІыщІэм изу вагъуэр щипхъат, кІыфІым упхьапльмэ, уэгу нэхум къыхэщу унащхьэкэр уопльагъу, псом хуэмыдэу нэхъ ІупщІщ мэждкъытым и азэн джапІэ папщІэр. Мэждкъыт лъэныкъуэмкІэ псальэмакъ дэгу къоІуКІ.

Хьэжы-Мурат фочыр зыІэщІэубыдэщ, лъэрыгъ Іуэм и лъапэр ириупри, Іуэупльагъуэ уанэгум зридзащ, апхуэдэу Іуэупльаунэщуи уанэ щхьэнтэ лъагэм итІысхащ.

- КъыхсуэпщІар тхьэм фІыкІэ къыпхунщІэж, - зыхунІэзэщ абы бысымэм, зэресауэ, лъэкъуэ ижьымкІэ етІуану лъэрыгъыр кьиЛъыхъуэрэ, итІанэ щІопщІымкІэ щабэу щІалэ цыкІум и дамэм теІэбащ, гъуэгум тригъэкІуэту. ЩІалэ цыкІур лъэныкъуэкІэ щеувэкІым, ищІэнур ящІэ ящІэ щыр, лъэбакъуэ щэщІакІэ суэхыпІэм къыдэкІри, гъэзгу нэхъыщхьэм техащ, Елдари иужь итт. Садо и Іэхэр ину щІидзу абыхэм якІэтъыжэрт, уэрам зэвым зэпрыкъкъэзэпрыжьыжу. Гъэзгу зэпрыкІыпІэм нэсауэ, зэ зы пльэкІыпІэ, итІанэ етІуанэр къальэгъэщ.

- ЗэтеувыІэт! Уэзт уэ? - къэІуащ макъ иКІи щыхуитІ-щыи гъуэгум къытеуващ.

КъэувыІэным и пІэкІэ Хьэжы-Мурат кІэрахъуэр кьрипхъуэтщ, елъэдгъкъуэрэ, ящыр гъуэгум къытеувахэм я дежкІэ нуиэтІащ, Гъэзгум тетхэр щызэкІэщІэкІым, Хьэжы-Мурат ущ псынщІэкІэ япрыкІащ. Елдари абы зыкъыкІэригъэхуакъым. Я щыбгаГкІэ фоч уэ макъ къиЛуКІри, ипІ ящхьэпрытащ Хьэжы-Мурат Елдари кьальэмыбГсу. Хьэжы-Мурат нэхъ хуэм зищІыртэкъым. Апхуэдэу зыбгакъуэ щищ хуэдиз хьун якІуаУэ, бауэ кІэщ мащІэ къэхъуа щыр кьиГъэувыІэри дэІуащ. И гупэмкІэ кьурышпс уэрыр щыІэуЗ-ПЬуэрэр. И щыбгаГкІэ къуажэм адакъэхэр щыІуэрт. А Іуэупльэуэхэм къахэІуКІыт гъунэгъу къыхуэхъу ящІ лъэ макъыр, и щыбгаГкІи псальэмакъ щыІэт. Хьэжы-Мурат и щыр хуэму ириупжьащ.

Нужь итхэр куэд мыщІэу Хьэжы-Мурат кьыльэщыхьахэщ. Ахэр щууей тІощІ хуэдиз хьунт. Аэр Хьэжы-Мурат яубыдыну, нэгъэущІ мыхъуми яубыдын хуэдэу защІу Шамил и пащхьэ зыщагъэзэхуэн папщІэ къежьахэт. Пльэмэ, зыгуэр кІыфІым пхльгъуКІыу щыхьум Хьэжы-Мурат и щыр къыжьдикъуэщ, Іэрыхуэ зэрыхуэхъуауэ, фочым дохьэтуэр трипхъэтри, Іэ ижьымкІэ нуБыдащ. Елдари ардыдэр ищІэжащ.

- Узыхуейр сыт? - гуоуащ Хьэжы-Мурат. - Сывыбдыныбу ара? Мэ-тІэ сывыбдщ! - ИкІи фочыр кІиЛэтащ. Кьуаажьдэсхэр зэтеувыІащ.

Хьэжы-Мурат фочыр зэриІыгъыу кІуэм дыхьэну ежащ, щууеИхэри кІэлъыкІуэрт гъунэгъу зыхуамыщІу. Хьэжы-Мурат къуэр зэпнупщІу адрей джабэ нэкІум кІэрыхьа нэужь, кІэтъыкІуэхэр кІэтъыджащ къэвыІэу жраІэну зыхуейм едэІуэкІащ. Абы и жьауану Хьэжы-Мурат фочыр дригъэуэйри и шым елъэджкъэуащ. Зыкъомрэ жауэ къыщыувыІам пхъэрым и Іэуэтъаэу щыІэжтэкъым, адакъэ Іуэ макъы зэхэпхыжьртэкъым, къэІур псы ежэхым и ушэмрэ кІуркІуауам и гъмэрт. Блын фІыщІэу къэува мэзыр гъунэгъупст. И муридхэр абы къыпэплъэурэ щІэзэша щыпІэр жьыжьэжтэжьым. Мэзым нэсри, Хьэжы-Мурат къэувыІащ, жьы фІыуэ зыжьэдишэри фиящ, зэпхьдэІыкІащ. Дакъыкъу дэкІри, ещхьыркъабзэу зыгуэр къыпэфиижащ. Гъуэгум дидзыхри, ар мэзым хьыхащ. Лъэбакъуищэ хуэдиз икІуаУэ, Хьэжы-Мурат жыг зэхуакуэм дэпльри, мафІэшхуэ нуру блэри, абы бгъэдэсхэм я ныбжьри, уанэкъуапэ къуаншэ щІа щыхэри къыпъэгъащ.

(КъыкЭлъыкІуэнуш).

ЗэзыдзэкІар
МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

- Джыназ Воронцов хуабжьу дыхуейщ, Іуэхушхуэ худи1эщ, - жиІэрт Батэ.

- Хъунщ, хъунщ, ухуэдгъэзэнщ, - жиІащ Пановым. - Еуэ, Бондаренкэ и гъусэу фшэ, - зыхуигъэзащ абы Авдеевым, - къэрэгъулым ети, къэвгъэзэж. Сакъ, фи япэ ивгъэувэхэ, мы щхьэфэкуэхэм Іэщэнщэми сытри ятъокІ.

- Мыр зэрызгъэщІынур сыт? - пыджэм ещхьу мыжурэ зыфІэтъ фочыр игъэбзащ. - Зэ сепыджмэ араш зэрыхъунур.

- Мыжурэ хэпІуа нэужь ар зэрыпщІыжынур сыт? Фы-накІуэ! - иришэжьащ тІасхъэщІэххэр Бондаренкэ.

Сэлэтхэрэ тІасхъэщІэххэмрэ я лъэ макъ зэхамыхьж щыхъэм, Пановымрэ Никитинымрэ здэщыса щІыпІэм ягъэзэжащ.

- ЁмыбэмкъресуэжІэр жэщкІэрэ, - гъуэмэтІымащ Никитиныр.

- Іуэху яІэщи, къреухэкІ. - ЩыІэбжь къэхъуати, Пановым шынелыр зэкІуэщІихщ, щитІагъэрэ, щыыбкІэ жьыгым егъэщІуэ етІысэхащ.

Сьлъэтит! хуэдиз дэкІаУэ Авдеевымрэ Бондаренкэрэ къагъэзэжащ.

- Нэбгъэса?

- Нэзгъэсащ. Полковойр гъуэгуІыжьатэкъым. Я унэ сшащ. Щхьэфэхъуэрэ щІалэ тельыджэхэщ, - пищэрт Авдеевым и псальэм. - Тхьэ соІуэ пэжу жьызоІэкІэ. Псэльэгъу сщІахэти...

- СлІо, ебгъэхьэуа? - къоупщІ Тихоновыр къэушауэ.

- Хьэуэ, сом пщыкІубл къэсхьэхуащ, клико бащыыбли дефащ.

- Марье Васильевнэ нэкІэ пшхащ,

- Марье Васильевни нэкІэ сшхащ, - жиІащ Полторацкэм. - Сыхьэтихым гъэзгу дытохьэ.

- Куэд мыщІэу зыдужьыш хуейщ.

- Вавилэ, - джащ Полторацкэр. - Пщэдджьжь сыхьэтихум сыкъэгъэуш.

- Сыкъэгъэуш бжеСІакъэ? Зэхэпха?

- СынодаІуэ.

Вавилэ шырыкъуэмрэ щыгъынхэмрэ къищтэри щІэкІыжащ.

Полторацкэр пыгуфІыкІыурэ гъуэтъыжащ, тутын пигъанэрэ, шэху уэздыгъэр игъэункІыфІащ. КІыфІыгъэм пхыпльмэ, Марье Васильевнэ и нэгу нэщхъыфІагъэ къызэрыщыр ельатэгу.

Воронцовхэ занщІэу гъуэтыжакъым. ХьэщІэхэр зэрызэбгрыкІыжу, Марье Васильевнэ и лІым и пащхьэ иувэри ткІийуэ еупщІащ:

- КъызжепІэн иджы къэхуар?

- Хьэуэ, си псэм хуэдэ...

- Сыт, си псэм хуэдэ, жьыхуэпІэр? Дауи, тІасхъэщІэхущ а къэкІуар?

- Дауэ мыхъуами бжеСІэну сыхуинткъым.

- Ухуейкъым къыжеПІэну, ара? ИтІэ со ныбжеСІэнщ.

- Уэрэ?

- Хьэжы-Мураткъэ узыхуэзар? - жиІащ джыназ гуащэм. Махуэ зыбжанэ ухуауэ Хьэжы-Мурат ззпсэльэныгъэхэр зэрыдрагъэкІуэкІым щыгъуазэти, и гуГъэт и лІым къыхуеГсыхар езы Хьэжы-Мурат дыдэу.

Воронцовым пцІы хуиупсыфынутэкъым фызми, абы и гуГъэхэр зэрымытэмэмыр жьмыІэн лъэкІакъым: къэкІуар Хьэжы-Мураткъым, атІэ пщдзэ сэлэтхэр мэзаУэ здэкІуэну щІыпІэм деж Хьэжы-Мурат абы къызэрыщыхуэзэнумкІэ хъыбар къэзыхьа жасуСэрщ.

БыдапІэм ущыпсэуныр зэшыгъуэт, абы къыхэкІыу Воронцовхэ - лІыри фызри - щыгуфІыкІащ тезыгъэзри гуэр къызэрыхъуэкІам. Хьыбгэр дзыщІэкІы-жьыхараУэ Іурихащ, Ар жейт зэрыкуэпаУэ, бысымэм къыхуигъэтІыльа пльыжьым Іэфракэ1экІэ тегъэщІауэ. Абы пэмыІэщІэу, блыным деж щыкъеІрт Елдари. Ар гуэущІу ныльт и Іэ зэбгрыдзауэ, и щхьэ упсагъащІэр щхьэнтэм къещэтэхати, хьэзыр фІыщІэхэр зытеда адыгэ цІэр къызэшэкІа и бгъэр Іэпкъльэпкъ псоми ельэгэкІырт. Сабийм еІм ещхь Іупэхэр псы еІуб фІэкІа умыщІэну пІэжьажьэрт. Хьэжы-Мурат ещхьу арри зэрыхупэуэ жейрт, и бгым кьаМэмрэ кІэрахъуэмрэ ириныкъуэ. Ар къызгъэсыныр ихатн, жьэгу мафІэр уажьыхьжьрт, хьэрэфинэми пэш кІыфІыр къызэригъэнэху щыІэтэкъым.

Жэщыбгым хьэщІэщыбжэр кІыргъащ. Хьэжы-Мурат кІэрахъуэм епхуэрэ Іуэхуитхъуэ. Ар къызгъэсыныр ихатн, жьэгу мафІэр уажьыхьжьрт, хьэрэфинэми пэш кІыфІыр къызэригъэнэху щыІэтэкъым.

- Унащхъм тета фыз гуэрым уэ укъызэрыкІуар къыпльагъури и лІым жриІащ, иджы зэрыкуажэу ящІэ уи егъэзыпІэр. Гъунэгъу фызыр къежэкІри, унэм щІэсым къыжриІащ лІыжьхэр мэждкъытым щызэхуэсауэ. Уаубыдыну я мурадщ.

- Зигчыжьын хуейщ, - жиІащ Хьэжы-Мурат.

- Шыхэм уанэ ятесльхащ, - жиІэри, Садо унэм щІэкІыжащ.

- Елдар, - Іущэщащ Хьэжы-Мурат. Елдар муршидым и макъ зэрызэхихыу и лъакъуэ ІущэмкІэ псынщІэу къызэфІэуващ. Хьэжы-Мурат Іэщэр зыщІэхьапльхьэри щІакІэр зытриубгъэжат. Ардыдэр ищІащ Елдари. ТІури щыму къыщІэкІри, щІэщІ гъаблъжьэм щІэуващ. ЩІалэ я фыщІэм щыхэр къабгъэдишащ. Мывэ гъуэгум кьытехьа шыхэм я лъэ макъ зэрыІу, гъунэгъу унэм зыгуэр къыщІэпльащ, ацыхьэтуи, пхъэ вакъэхэмкІэ теуэу, джабэм кІэрыт мэждкъытымкІэ щІэпхъуащ.

Мазэр еІэжами, уэгу фІыщІэм изу вагъуэр щипхъат, кІыфІым упхьапльмэ, уэгу нэхум къыхэщу унащхьэкэр уопльагъу, псом хуэмыдэу нэхъ ІупщІщ мэждкъытым и азэн джапІэ папщІэр. Мэждкъыт лъэныкъуэмкІэ псальэмакъ дэгу къоІуКІ.

Хьэжы-Мурат фочыр зыІэщІэубыдэщ, лъэрыгъ Іуэм и лъапэр ириупри, Іуэупльагъуэ уанэгум зридзащ, апхуэдэу Іуэупльаунэщуи уанэ щхьэнтэ лъагэм итІысхащ.

- КъыхсуэпщІар тхьэм фІыкІэ къыпхунщІэж, - зыхунІэзэщ абы бысымэм, зэресауэ, лъэкъуэ ижьымкІэ етІуану лъэрыгъыр кьиЛъыхъуэрэ, итІанэ щІопщІымкІэ щабэу щІалэ цыкІум и дамэм теІэбащ, гъуэгум тригъэкІуэту. ЩІалэ цыкІур лъэныкъуэкІэ щеувэкІым, ищІэнур ящІэ ящІэ щыр, лъэбакъуэ щэщІакІэ суэхыпІэм къыдэкІри, гъэзгу нэхъыщхьэм техащ, Елдари иужь итт. Садо и Іэхэр ину щІидзу абыхэм якІэтъыжэрт, уэрам зэвым зэпрыкъкъэзэпрыжьыжу. Гъэзгу зэпрыкІыпІэм нэсауэ, зэ зы пльэкІыпІэ, итІанэ етІуанэр къальэгъэщ.

- ЗэтеувыІэт! Уэзт уэ? - къэІуащ макъ иКІи щыхуитІ-щыи гъуэгум къытеуващ.

КъэувыІэным и пІэкІэ Хьэжы-Мурат кІэрахъуэр кьрипхъуэтщ, елъэдгъкъуэрэ, ящыр гъуэгум къытеувахэм я дежкІэ нуиэтІащ, Гъэзгум тетхэр щызэкІэщІэкІым, Хьэжы-Мурат ущ псынщІэкІэ япрыкІащ. Елдари абы зыкъыкІэригъэхуакъым. Я щыбгаГкІэ фоч уэ макъ къиЛуКІри, ипІ ящхьэпрытащ Хьэжы-Мурат Елдари кьальэмыбГсу. Хьэжы-Мурат нэхъ хуэм зищІыртэкъым. Апхуэдэу зыбгакъуэ щищ хуэдиз хьун якІуаУэ, бауэ кІэщ мащІэ къэхъуа щыр кьиГъэувыІэри дэІуащ. И гупэмкІэ кьурышпс уэрыр щыІэуЗ-ПЬуэрэр. И щыбгаГкІэ къуажэм адакъэхэр щыІуэрт. А Іуэупльэуэхэм къахэІуКІыт гъунэгъу къыхуэхъу ящІ лъэ макъыр, и щыбгаГкІи псальэмакъ щыІэт. Хьэжы-Мурат и щыр хуэму ириупжьащ.

Нужь итхэр куэд мыщІэу Хьэжы-Мурат кьыльэщыхьахэщ. Ахэр щууей тІощІ хуэдиз хьунт. Аэр Хьэжы-Мурат яубыдыну, нэгъэущІ мыхъуми яубыдын хуэдэу защІу Шамил и пащхьэ зыщагъэзэхуэн папщІэ къежьахэт. Пльэмэ, зыгуэр кІыфІым пхльгъуКІыу щыхьум Хьэжы-Мурат и щыр къыжьдикъуэщ, Іэрыхуэ зэрыхуэхъуауэ, фочым дохьэтуэр трипхъэтри, Іэ ижьымкІэ нуБыдащ. Елдари ардыдэр ищІэжащ.

- Узыхуейр сыт? - гуоуащ Хьэжы-Мурат. - Сывыбдыныбу ара? Мэ-тІэ сывыбдщ! - ИкІи фочыр кІиЛэтащ. Кьуаажьдэсхэр зэтеувыІащ.

Хьэжы-Мурат фочыр зэриІыгъыу кІуэм дыхьэну ежащ, щууеИхэри кІэлъыкІуэрт гъунэгъу зыхуамыщІу. Хьэжы-Мурат къуэр зэпнупщІу адрей джабэ нэкІум кІэрыхьа нэужь, кІэтъыкІуэхэр кІэтъыджащ къэвыІэу жраІэну зыхуейм едэІуэкІащ. Абы и жьауану Хьэжы-Мурат фочыр дригъэуэйри и шым елъэджкъэуащ. Зыкъомрэ жауэ къыщыувыІам пхъэрым и Іэуэтъаэу щыІэжтэкъым, адакъэ Іуэ макъы зэхэпхыжьртэкъым, къэІур псы ежэхым и ушэмрэ кІуркІуауам и гъмэрт. Блын фІыщІэу къэува мэзыр гъунэгъупст. И муридхэр абы къыпэплъэурэ щІэзэша щыпІэр жьыжьэжтэжьым. Мэзым нэсри, Хьэжы-Мурат къэувыІащ, жьы фІыуэ зыжьэдишэри фиящ, зэпхьдэІыкІащ. Дакъыкъу дэкІри, ещхьыркъабзэу зыгуэр къыпэфиижащ. Гъуэгум дидзыхри, ар мэзым хьыхащ. Лъэбакъуищэ хуэдиз икІуаУэ, Хьэжы-Мурат жыг зэхуакуэм дэпльри, мафІэшхуэ нуру блэри, абы бгъэдэсхэм я ныбжьри, уанэкъуапэ къуаншэ щІа щыхэри къыпъэгъащ.

(КъыкЭлъыкІуэнуш).

ЗэзыдзэкІар
МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

Хьэжы-Мурат Махет жылэм хуэмІуэу.

● Премьерэ

Насыпыр хьэжьщ

Апхуэдэ фIэщыгъэ зиIэ лажьыгъэ гъэщIэгъуэн утыку къыщрахьащ Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым. Американ продюсер, режиссёр, комедиограф Кен Людвиг и «Звездный час» пьесэр зи лъабжьэ «Насыпыр хьэжьщ» спектаклыр зыгъэувар КъБР-м гъуаздджэхэмкIэ щыIэх зиIэ и лажьакIуэ Дзбагъуэ Романщ.

КЪЭБГЪЭЛАГЪУЭМЭ, цIыхухэм я зэхущытыкIэр дихьхэшхэну, тIэкIуи узыгъэнэщхьейуэ къыщыгъэлъэгъуэ тхыгъэщ лэжьыгъэр къызытращIыкIар. Махуэ къэс дызыхуэзэхэм я хъуэпсапIэхэр, зыр зым зэрыхуящыт щIыкIэр, гум щагъафIэ щхухуэр сэтей къыщыхъу спектаклыр щIэщыгъуэщ, нобэрей гъащIэм хэмызагъэу е къемыззэгъыу пхужыIэнукъым. Сыт «звездный час» жиIэмэ къикIыр? Ар насыпым и гупэр къыщыпхуигъаззэрщ, дыгъэпс нэхуу и гуфIэкIэ дахэр къыбжьэхлыдэу. ЗэрымыщIэу, упэмыплъауэ хэIэтыкIэ ущыхъур «уи вагъуэр къыщыкъуэкIрамэ», умыщIэххэу «къодзакъэ» насыпри хьэжькъэ?..

Верди Джузеппе и «Отелло» оперэр зыгъэувэхэм тенор макъ зиIэ Морелли (ролыр зыгъэзащIэр КъБР-м щIыхь зиIэ и артист Быдэ Хьэсэнщ) кърагъэблагъэ. ЦIыху цIэрыIуэм и гупыж псори хуагъэзэщIэн хуейуэ, и хьэлым зытрагъахуэм къыщымынэу, зыгуэрхэри кърагъэщIэну пылъу и Iуфэлъафэр спектаклым щыджагухэм къажьхь. Тито и гъусэщ дзыхь лъэпкъ и лIым хэущыщI и щхьэгъусэ Мирие (спектаклхэм гъэзырыгъэу щоджагу Тхьэщыгъуей Жаннэрэ Пащтыкъ Анфисэрэ). Оперэм хэтыну сеньор Морелли къезыгъэблагъа Сондерс (Мысост Вадим), Морелли зиукIыжауэ щыхуагъэфащэкIэ, абы и пIэкIэ оперэм хыхьэн хуей хьу Макс (Тэмазэ Лиуан), артистышхэм гу кIыпIытэным щIэхъуэпс, мыхъужьхэмэ и Iэ щIэдзауэ тхыпIымпIэ кIапэ къыIэрыхьэмэ насыпу кIыпIытэну хьэзыр посыльнэр (Къырдэн Заур), абы и зэчийм дихьэх Джулие (Щэрмэт Людмилэ е Къэзанш Джульеттэ), тенорыр къигъэсбэпу кIалэшхуэм къыщыхутэну хуей Дианэ (КIэхумахуэ ФатIимэ) сымэ дзэтхэнэри гъэщIэгъуэныщIэу мэджжэгу.

Спектаклым зэрыщIидзэу уи нэм кьысфIонэ Тэмазэ Лиуан и джагуклэр. Нэгъуджэшхуэ хъужауэ зызэпIытI-зызыхуэ щIалэмрэ Хьэхъупащ Фатlимэ утыкум зи образ кьюрихьа бзылъхугъэ ныбжьыщIэмрэ яку дэлъ зэхущытыкIэ гъэрым гу лъыботэрэ, адэкIэ къэхъунум упагъэлпъэ. КъызэрыщIэкIымкIэ, гъэщIэм и хабзэхэм «зэрыхэтхамкIэ», цIыхум зэрызыкъыщыхъуэжьым куэд иIыгъщ. ЗызыпIытIу зи гъащIэр зыхь Макс тенор лъэщу къыщIокI, и къарур и фIэщ мэхъужри, уеуэкIи пхуимыудыжьину зигурэ зи щхьэрэ зэтелъ щIалэу ди пащхьэм къоувэ. Уеблэмэ Сондерс унафэкэр хуищIыну яужь йохьэ, и Iэху фIэкIа зэримыхуэнуи трегъэчыныхь.

Театрым и лэжьыгъэхэм нэхъуеинщэу екъэхэм фIыуэ яцIыху ди артистхэр, абыхэм нэхъ лейуэ хагъэфIыкIхэри яIэжщ. Атlэми, псоми зэхуэдэу фIыуэ яльагъу артистхэщ жыпIэкIэ ущыуэнукъым сыт хуэдэ лэжьыгъэми псэщIэ кIыуIигъакIэу, нэщIэпкIэу, удихьэхыу щыджэгу КIэхумахуэ ФатIимэ. Абы и щыхьэтт утыкум къызэрихьэу залым щIэсхэм абы Iэгу хуеуэн зэрыщIадзар. Апхуэдэу IущIащ итпжьыпIэкIэ цIыхубзм я артисткъ Щэрмэт Людмилэ.

Роль цIыкIу зэрыщымыIэр, сыт хуэдэри гукъинэж зэрыпхуэщIынур хьэкъ пщеущ Къырдэн Заур и джэгуклэм. Зыбжанэрэ сценэм кьихьэу аращ ар, ауэ етIуанэ къихьагъуэм щыщIдзауэ жиIэнIаи хуэмеёуэ дыхьэшхын ибогъжьэ, апхуэдизкIэ игъэзащIэ ролым иропсэу, ар уи фIэщ ещIри. И шейныгъ IыгъкIэ къудейр, и макъ жьгъырур, тIэкIуи дригъэзеиIуэу пIэрэ жьпIэу, пагагъ хэлъу иIыгъ и пэр - жьпIэнуракъэ, зэрыщIыгу гъуэдджэм и Iэмалщ. А псор кьызэщIэпкъуэжрэ зыуэ псоми уахэплъэмэ - зым и джэгуклэм адрей щIэжьыуэу гъэпса, дагъуэ хуэпщIынIауэ щумыгъуэт лэжьыгъэ купщIафIэ хьауэу къызэлъытэ Дзбагъуэ Роман дьзыхигъэпIар.

Нэм, псэм хуэтъ защIэщ ди лъэпкъ театрым и лэжьакIуэхэр. Пыплъхьэни пыпхыни щымыIэу артист гъуэзэджэхэщ, къалэн щащI псоми пэлъащIыну зэфIэкI зэрэIэми шэч кьыптетхэрэкъым, театрым «и бэуэкIэм» щыгъуэзэхэми куэдрэ абы и гугъу ящI. Драматургие диэ-къым жьхуаIэри Iуэхум лъахъэ зэрыхуэмыхъуфым и щыхьэт лэжьыгъэхэм ящыщщ американ драматургым и Iэдакъэщ!экIым къытращыкIа мы спектаклыр. Пэжщ, нэхъыбэр зэрыхуейуэ ди лъэпкъым и щыIэкIэпсэуэкIэр къэмгъэлъагъуэркъым, арами цIыхум зезыгъэзэпсэхущ, гушыIэ щабэ щIэлъщ, емыкIу, напэнщагъэ щIэблэм езыгъэлъагъууи щыткъым.

Ди республикэр, зэрытщIэщи, инкъым, театрыншэу мыпсэуфынуэри егъэлеяуэ куэдкъым. Спектакль зытIущ укIуамэ, щIэсым я нэхьыбэр уэзрыщIыхунущ, цIэ-унэщIкIэ къыпхуэмыщIэжми, нэIуасэ уэзхуэхъунущ. Аращи, дэри ди мыхамэхэм, дызэпсэлъыпIэ-дызэуэршэрыпIэхэм, лэжьыгъэкIэ, ныбжьэгъуГъэкIэ тIущIэныгъэ зыхудиIэхэм дащрохьэлIэ фIыуэ тIьаегъу ди лъэпкъ театр закъуэм. Зи Iуэху епIыкIэр сфIэгъэщIэгъуэну сызэупщIахэм ящыщщ искусствовед Мэремкъуэ Людмилэ.

- Iупхьуэр зэрызэIуКIыхэху, сфIэгъэщIэгъуэну къэслъыхьащ утыкум и кьызэгъэпэщыкIэр, икIи хэту пIэрэ сурэтыщIыр жысIэу сегупсысащ, - жеIэ Людэ. - КъызэрыщIэкIамкIэ, зи лэжьыгъэм дыщыгъуазэ Жьлэ Кьантемырщ художник-постановщикыр, си гуапэ дыди хуэзащ зэфIэкI хъарзынэ аргуэру кьызэригъэлъэгъуар. Хужьрэ фIыщIэрэ фIэкIа утыкум кьызэрыщимыгъэсэбэпар, уеблэмэ екIёрэхэм я щыгъынхэри зэрыапхуэдэр гъэщIэгъуэнщ. Ауэ, пэжыр жысIэнщи, сэ спектаклым кьызэжиIакъым а пIъыфитIым щIэгъэпщIуэ щэхур: а щIагъыбзэр тхуэзэпкърамыхарэ е дэ кьыдгурымIуарэ - сщIэрэкъым. Арщхьэкlэ цIуугъэнэ гуэри кьызэрыщымыгъэсэбэпам емыIытауи, теплъэр хьэлъэкъым, уеблэмэ плъыфэбэу кьыпщэкъу. Бжиплl, шкафым ейр етхуанэу, кьыщыIуахъщыхуащIыж утыку мыиныр абыхэм Iэзэвлъэзэ ящIыркъым, хуитышхуэу уIуоплъэ. Мис ахэр псори Къантемыр и екъуIэныгъэщ, си гуапэщ дяпэкIи апхуэдэ нэгъэгуфIэ лэжьыгъэщ и Iэпэ кьыпыкIыну.

Мыдрейуэ, кьыхэзгъэщыну си гуапэщ Дзбагъуэ Роман адыгэ театрым къызэригъэзэжам егъэлеяуэ сызэрыщыгуфIыкIар. Гушыlэ дахэр фIыщ, зэгъэпэщауи къохъулIэ, ауэ Роман и щIэныгъэрэ и зэфIэкIкIэ нэхъ лэжьыгъэ кууэм зрипщытыну сыхуейт сэ. Театрым и репертуарыгъэ драмэ, трагедие гуэркIэ игъэбеину си хъуэпсапIэщ.

Сызыхуэзахэм, пцIыр сыткIэ щхьэпэ, «Роман и хъэтIщ» жызыIаи яхэтщ. Ауэ а псалъэхэм кьикIыу си гугъэкъым ар къемыхьлIауэ, хьэмэрэ актёрхэм я джэгуклэр а псалъэхэм ягъэикIэу. Дэтхэнэми и зэфIэкIыр, нэхъ зыхуэIэзэр фIыуэ зэрищIэм кьызэкIыу, езым екIу ролыр ирет. Мы премьерэм ехьэлIауэ иджыри зы кьыхэзгъэщынт. «Насыпыр хьэжьщ» спектаклым куэдкIэ уигу кьегъэкIыж Рей Куни и «Случай в гостинице» спектаклыр. Абы си заукъуэкъым гу лъызытар, спектаклхэми езы тIэкIэхэми зэщхь куэд яхэлъщ, укъигъэуIэбжьу.

- Спектаклыр сигу ирихьащ, нобэрей гъащIэм хозагъэ, кьыщыIэта Iуэхуэкlи тхыгъэм и бзэмкIи арэзы укъещI. Актёрхэм я джэгуклэм ущытепсэлъыхьыхэни щыIэкъым, дэтхэнэми пщэрылъ щащIа ролыр фIы дыдэу кьехъулIащ, сыт хуэдэ утыку ипхьэкIи утемыкIытыхьыну, - жеIэ адыгэбзэмкIэ егъэджакIуэ КIуэкIуэ Хъэмишэт.

Театрым и Iуэхум фIыуэ хэзыщIыкI, утыкум щыщIэдзауэ блиным фIэлъ сурэтым дежь нэсыжу ягъэзащIэ къалэным щыгъуазэ искусствоведми, иIурылъ бзэм и къабзагъэмрэ актёрхэм я зыIыгъыкIэмрэ набдзэгубдзапIъэу кIэлъыплъ егъэджакIуэм хуэдэкъым кьызэрыгуякI унэгуащэм и еплъыкIэр. Абы игу ирихьиримыхьыр зытрищIыхьыр илъагъум нэсщ, щIэгъэнщIкIуаи гъуазджэ Iэмали кьилъыхъуэркъым. «Зызгъэпсэхуну сыхуейуэ сыкъэкIуати, кьызэхъулIащ, хуабжьу сигу ирихьащ. Махуэ къэс дызыхэт Iуэхуэр, гугъуехьхэр, гуныкъуэгъуэхэр зыщыбгъэгъупщэнымкIэ IэмалыфIщ. Сэ куэдрэ сыкъокIуэ мы театрми, «купщIэ зыщIэлъ» спектаклэ щIэхъуэпсхэр зэрымымащIэм сыщыгъуазэщ. Си дежкIэ нэхъыфIыр мыпхуэдэ лэжьыгъэ псынщIагъуэхэрщи, сфIэфIу гушыIэхэм закъраплэгъэхьэлIэ», - кьыджиIащ Жэмыхъуэ Роза.

Зыми жиIэр пцIыуэ кьыпхуэлъытэнукъым, цIыху дапщэ хъуми апхуэдизу Iуэху епIыкIи щыIэщ. Республикэм щыпсэу цIыхухэм щхьэж и псэм фIэфIым хуэдэ кьыщигъуэтыфым Iэхуущ!анIэу Къэбэрдей театрыр лъэпкъым дагъуэгурыкIуэну Тхьэм жиIэ!

ИСТЭПАН Залинэ.
Сурэтхэр **Къарей Элинэ** *трихащ.*

Зи щIыхьыр лъагэ Бырсыр Батырбий

● Хъуэхъу

Филологие щIэныгъэхэм я доктор, профессор, Адыгэ Республикэм щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, Гуманитар къэхутэныгъэхэмкIэ Адыгэ къэрал институтым и лабораторие щIэныгъэ Бырсыр Батырбий и ныбжьыр иджыблагъэ илъэс 75-рэ ирикъуащ.

ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академием и академик, абы и япэ вице-президент Бырсыр Батырбий ящыщщ лъэпкъ щIэныгъэм и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщIэ Iэщ!агъэлIхэм. ЩIэныгъэлI цIэрыIуэм и гуащIэшхуэ хилъхьащ адыгей тхыбзэм и хабзэхэр зубзыхуным. А унэтIыныгъэм ехьэлIауэ абы и къалэмыпэм кьыпыкIащ щIэныгъэ гъэкьыгъэ, курыт еджапIэхэм папщIэ тхылъ куэд. Бырсырым и фыгъэ ин хэтыщ Адыгэ Республикэм щIэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ щагъуэта зыужьыныгъэшхуэми. Лlэщ!ыгъуэ блэкIам и 90 гъэхэм и пэм кьыщыщIэдзауэ илъэс куэдкIэ ар лэжьащ АР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министру. А лъэхъэнэм щIынагъэм кьыщыхъуахауэ щытащ еджапIэ Iэнатlэщ!эхэр, щыIэхэми я мыпхьу-техникэ гъабжьэхэр гъэбыдэныжьмкIэ Iуэхугъуэшхуэхэр щызэфIахащ. Апхуэдэу Батырбий лэжьащ Адыгэ къэрал университетым адыгэ филологиемрэ щэнхабзэмкIэ и кьудамэм и унафэщIу.

ЗэфIэкI лъагэ зыбгъэдэлъ щIэныгъэлI цIэрыIуэм, хэкупсэ нэсым дохъуэхъу узынщагъэ быдэ иIэу, ехьулIэныгъэщIэхэр зыIэригъэхьэу, насыпыфIэу адыгэ лъэпкъым, къэралым иджыри куэдрэ яхуэлэжьэну.

ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академие, Дунейпсо Адыгэ Хасэ, Къэбэрдей Адыгэ Хасэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжьакIуэхэр.

Адыгэ усыгъэ

ХьэIупэ Джэбрэ!ил сыт и лъэныкъуэкIи сцIыхуу си гугъэт. Ауэ езым ижыщIэу къысIэрыхьа и Iэрыпхъэм седжа нэжь къызэрыIуащ усыгъэм и кIарур зэрыиныр... Мы къыхэсха усэ гупыр Джэбрэ!ил и Iэдакъэщ!экIхэм я зы пакIэ къудейщ. Ауэ а мащIэмкIи къыбгуроIуэ абы и усэхэр лъэпкъ гупсысэ зыщIэлъ, лъэпкъ усыгъэ фащэм ит къэхъугъэ щIельджэу зэрыщытыр. ЩIэн къытестхэркъым: адыгэ усыгъэм къызэрымыкIуэну зезыгъэжьэщ Джэбрэ!ил и къалэмыпэм къыщIэкIыр. Абы епхауэ литературэджхэм я гугъу пщIымэ, тхыдэ-щэнхабзэ IуэхуэгъуэщIэ къэхъуэм ахэр езыгъэгупсысыж щхьэусыгъуэ ХьэIупэм и усэм хэлъщ.

ТХЪЭГЪЭЗИТ Юрэ,
филологие щIэныгъэхэм я доктор.

ХЬЭIУПЭ Джэбрэ!ил

* * *

Мы гъащIэм сэрэ зэпытхыну
Дэтхэнэ гуауэм сыхэдэн?
УэрэдкIэ згъафIэу сыщIэтхэну
Си хэкур хъуакIэщ хэутэн...

Удыныр, жаIэ, зэгуэр гъущу.
Гукъеуэ-щIопщым сыт пхуещIэн?
Стха псори стха зэгуэр сыгъащэу?
Згъуэтыжькъым лъэпкъ сызэупщIын!

* * *

Къуалэм зыщ саазэрехъуапсэр:
Я псэр дамэкIэ яIэт!
Сэри уафэм сыхуэуэсу,
Си щхьэ згъафIэу щIым сытетщ.

Тетщ дунейм тельыджэ Iэджэ:
Зыр мэльатэ, зым хъешщыхь.
СытеIэбгу щIыхьым IэкIэ,
Сыдэплъейуэ гъащIэр сохь.

Сыкъопльыхри - щIым щекIуэкIым
Си щхьэфэщыр егъэтэдж...
Зэми нэпсыр есльэщIэкIы,
Зы щIыхь кьабзэ сыщоудж.

* * *

Дыкьэгъафэ уэркъыжь къафэ,
Сыкъэпфхьуэрэ текIыж!
Къысхуэгъанэ фэеплъ-гуфIэ,
Пщэдей ари - гукъэкIыжщ.

ГукъэкIыжхэр си лъэпагъыу,
ГъащIэм мащIэт дэспэчар?!
Сыт ныщхьэби пшыпэр щIэгъыр,
Уэркъыжь кьафэр зэпыча?

Зэпытча лъэбакъуэ мащIэ -
Гугъэ нэщIу къыщIэкIар,
Зэпысщэжу есхьэкI гъащIэм
Дэплъэч тхыпхъэу ешэкIащ.

Ди зэхуэзэм сыт и махуэт...
Нэхущ удж зылъымыса
Хъуапсэ щIыфэм щIэтхъукI псантхуэ,
Уэркъыжь кьафэ емысам,
БамПIэдэхьу нэпс кьыщIихум -
ПхелыгъукIыр зэIусар.

* * *

Си лъэс лъагъуэм сытезышыфа
Кьафэр нэхущ уджу кьыщIэкIат!
ПкIатэ-лъатэу пащхьэм кьнуба
Бланэ кьабзэр убзэм щигъэкIат?..

Хабзэм е укIытэм себэкъуам,
Нобэ згъэвыр Iэтыгъуафlэ хъунт.
Уэршэрагъу пшынальэм итхьэкъуа
Гум илъагъум, лъыр дэмыутхъуэнт...

Си лъэс лъагъуэр бгъукIэ йоуджэкI,
Кьафэ кIэ зимыIэу кьысфIэщIар
ПщIыхь нэрыпэу нэгум иджы щIокI,
ЮитIэпIыкIыу псэкIэ зэIусщар.

* * *

Мазэгъуэ жащу,
И хъуреягъыр даущу,
СыпоIущащэу зы жэщ закъуэ
Сыббгъэдэсащэрэт.

Уэрэд пхуэзусым
Псалъэ хэмытми,
Дахагъэу хэльым
Уи псэм зыдилъэу,
Iэльын пIэрыгъым
Гугъэ ешэжкIыу,
Зы дуней кIапэ зэ кьыслъысащэрэт.

Е дыIущащэу,
Акъужьыр гущэу,
Зы нэхущ мыхъуми
Дыхэмыгъуащэм -
ФIэсщын симыIэ
Кьысхуэна гъащIэм.

* * *

Уэрауэ пIэрэ ноби кьызэузыр?..
Армырмэ сыт, заулкIэ сыхэпльызэм, -
Уи теплъэр Iуэху пащхьэм кьыщIнувэр?
Е тIэкIу гуваэ зиIэта си уафэм?

СхущIэуфакъым си фэм дэкIа куэди...
Дунейр - дунейщ! Цыху Iэджи
зэпэкIуэтыр.
Иджы сэр-сэру зэшым сыдокIуатэ,
ЖызмыIэфар уэрэдкIэ кьызоIуатэ.

* * *

СхужымыIэу, схуэмыIуатэу,
Кьыспокlуатэ теплъэ гуэр...
Пщэдджыжь пшагъуэу зэм зеIэтыр,
Зэм хуарапщIэу кьыспокIуэр.

Е вынджпэ кьысхуашийуэ
Пшанэ гъуэгу сытыраша?
Пшынэ макъкIэ сагъэзакIуэ,
Е си вагъуэра ижар?..

Сопльэ уафэм нэр емышу,
Тыншми, гугъуми нэху согъэщ.
БлащIэм хуэдэу зишыхьыжу,
Щобзэх пащхьэм гъуэбжэгъуэщ.

● КъБР-м щыIэ МВД-м къет

Гъэпцlагъэкlэ зыIэригъэхьащ

Урысей МВД-м и Прохладнэ къудамэм и лэжьакIуэхэм къэлъыхъуэныгъэхэр щIагъэкIуэкIым яубыдащ Ингуш Республикэм и Мэзгъэбэг районым щыпсэу, илъэс 26-рэ зи ныбжь цIыхухьыр. Абы 2014 гъэм и мазаем Прохладнэ къалэм щыщ цIыхубзым сом мини 100 и уасэ дыщэжкI гъэпцIагъэкIэ IэщIигъэкIащ.

Нубыдам зиумысыжащ. Дыщэжкlэхэр Мэздэгу дэт ломбардхэм ящыщ зым къыщагъуэтыжащ.

Нэхъапэми къыщIэхуат

Республикэм щылажьэ супермаркетхэм ящыщ зым и унафэщIым полицэм зыхуигъэзащ икIи Налшык къалэ Щоджэнцыкlым и проспектым тет тыкуэным сом 8000 и уасэ зэпшыпэ зэрыщадыгъуамкIэ хьыбар яригъэщIащ.

Къэлъыхъуэныгъэхэр щрагъэкIуэкIым дыгъуасIэр яубыдащ. Ар нэхъапэми апхуэдэ Iуэхукlэ уголовнэ жэуапым ирашэлIауэ щыта, илъэс 27-рэ зи ныбжь налшыкдзэ цIыхубзыр.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ.

Къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ министерствэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iэнатlэ.

Хъыбар гуэр фщIэмэ!

Урысей МВД-м Налшык къалэмкIэ и управленэм къелъыхъуэ хъыбарыншэу кIуэда Кайтаев Алим Исмэхьил и къуэр. Ар 1982 гъэм накъыгъэм и 27-м къалъхьащ. Налшык къалэ, Нэхущым и цIэр зезыхьэ уэрамым тет 95-нэ унэм хэт 47-нэ фэтэрым щопсэу. 2012 гъэм щIышлэм и 22-м унэм щIэкIри къигъэзэжакъым икIи нобэр къыздэсым и хэщIапIэр ящIэркъым.

Республикэм щыпсэуэху пщIэ зыхуэтщIхэ! Кайтаев Алим Исмэхьил и къуэр здэщIэр фщIэмэ, дынывольэIу полицэм и къудамэ нэхъ фпэгъунэгъуэм зыкъуэгъэзэну е мы телефонэмкIэ фыкъэпсэльэну: **42-20-28** (плъыр часть), **49-43-03, 02**.

КъБР-м и Хабзэхъуэмэ Iэнатlэхэм зыуэ щыт я хъыбарегъащIэ Iуэхущ!анIэ.

Редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ ЖЬЭКIЭМЫХЬУ Маринэ

Редколлегием хэтхэр

Хьэфlыцlэ Мухьэмэд (редактор нэхъыщхьэ), **Жыласэ Заурбэч** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Истэпан Залинэ, Къардэн Маритэ, Нэщ!эныдэж Замирэ, Хьэжыкъарэ Алик, Щхьэщэмыщ!Иэ.**

Езыгъэтхаэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкIхэм я хэщIапIэр

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленинм и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхуэхэмкlэ - 42-22-86; кьуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щIихабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъуэ Iуэхущ!анIэхэм ядлэжьэныкIэ - 42-60-53; хъыбарыщ!эхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериемрэ - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ!анIэм -42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм ящыщыхьа бжыгъэхэм, къыщIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зыгъахэм изу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епIыкIэр зэтехуэ зэныту щыткъым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьиныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пошт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 1994 гъэм мэкъуаугъэгуэм и 14-м Щечатым и хуитныныгъэр хъумэныкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ Iуэхущ!анIэм №Н-0065-м щIэту яхэтщ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ. КъБР, Налшык къалэ,

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: **жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къашокъуэ Элэ, редактору Истэпан Залинэ, корректорхэу Щоджэн Иннэ** *(1, 2-нэ),* **Щоджэн Заирэ** *(3, 4-нэ), корректорхэм я дзэпкъыгъэу* **Мырзэкъан Фатlимэ.** *Компьютеркlэ газетым и теплъэр ящIащ* **Дол Маринэ, Щомахуэ Марианнэ, Мэлбахьуэ Анжелэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жаниэщ.**

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.30-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 4.687 ● Заказ №674